

Potenciālās Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – dabas parka “Ogres Zilie kalni” dabas aizsardzības plāns

**Potenciālais dabas parks atrodas Ogres novada Ogres pilsētā
un Ikšķiles pilsētas lauku teritorijā**

Plāns izstrādāts laika periodam no 2004. gada līdz 2010. gadam

Izstrādātājs:

Juridiskās personas nosaukums:
Latvijas dabas fonds

Plāna redaktore:
Marina Čičendajeva

Projekta vadītāja:
Ieva Rove

Rīga
2004. gada marts

atjaunots:
200_ . gada _____

SATURS:

LIETOTO TERMINU SKAIDROJUMS	4
IEVADS	5
KOPSAVILKUMS	7
1. APRAKSTS	9
1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS	9
1.1.1. <i>Latvijas likumdošana</i>	9
1.1.2. <i>Starptautiskās saistības un ES noteiktās saistības</i>	13
1.1.3. <i>Īpašuma tiesības</i>	14
1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU.....	15
1.2.1. <i>Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas</i>	15
1.2.2. <i>Esošais teritorijas zonējums</i>	15
1.2.3. <i>Apsaimniekošanas infrastruktūra</i>	15
1.2.4. <i>Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture</i>	15
1.2.5. <i>Kultūrvēsturiskais raksturojums</i>	17
1.2.6. <i>Kartogrāfiskais materiāls</i>	18
1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	19
1.3.1. <i>Klimats</i>	19
1.3.2. <i>Ģeoloģija, ģeomorfoloģija</i>	19
1.3.3. <i>Hidroloģija</i>	20
1.3.4. <i>Augsnes</i>	20
1.4. TERITORIJAS BIOĻĪSKAIS RAKSTUROJUMS.....	21
1.4.1. <i>Flora</i>	21
1.4.2. <i>Fauna</i>	22
1.4.3. <i>Biotopi</i>	23
1.4.3.1. <i>Meži</i>	24
1.4.3.2. <i>Purvi</i>	25
1.4.3.3. <i>Stāvoši saldūdeņi</i>	26
1.4.3.4. <i>Ruderālie biotopi</i>	26
1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS	27
1.5.1. <i>Demogrāfiskā analīze</i>	27
1.5.2. <i>Teritorijas izmantošanas veidi</i>	27
1.5.2.1. <i>Tūrisms un atpūta</i>	27
1.5.2.2. <i>Mežsaimniecība</i>	27
1.5.2.3. <i>Medības</i>	27
1.5.2.4. <i>Citi izmantošanas veidi</i>	28
1.6. INFORMĀCIJAS AVOTI.....	29
2. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS	31
2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	31
2.2. BIOTOPĪ KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLI EKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	31
2.2.1. <i>Meži</i>	31
2.2.2. <i>Purvi</i>	32
2.2.3. <i>Stāvoši saldūdeņi</i>	33
2.2.4. <i>Ruderālie biotopi</i>	33
2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLI EKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	34
2.4. CITAS TERITORIJAS VĒRTĪBAS UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	35
2.5. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS	36
3. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI	38
3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI.....	38
3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM	38

4. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	39
4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI.....	39
4.2. ĪETEICAMĀIS TERITORIJAS ZONĒJUMS	54
5. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA	55
5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI	55
5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA.....	55
5.3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS	55
5.4. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTS	56
PIELIKUMI	59

Lietoto terminu skaidrojums

Antropogēns – cilvēka darbības izraisīts;

Biotehniskie pasākumi – krūmu ciršana, atvašu ierobežošana, pļaušana un augsnes virskārtas irdināšana ar mērķi nodrošināt piemērotus apstākļus teritorijai tipiskām, retām un aizsargājamām sugām, saglabāt un uzturēt to dzīvotnes un biotopus;

Biotops – dabiskas vai daļēji dabiskas izcelsmes sauszemes vai ūdens teritorija, ko raksturo noteiktas ģeogrāfiskas, abiotiskas un biotiskas pazīmes;

Dabisks meža biotops (DMB) – biotops, kurā sastopamas speciālās biotopu sugas, kas izzūd koksnes ražas iegūšanai apsaimniekojamajos mežos;

Eitrofikācija – barības vielu daudzuma palielināšanās (dabisko procesu rezultātā vai cilvēka darbības ietekmē);

Invazīva suga – suga, kas raksturojas ar plašu ekoloģisku amplitūdu un augstām izplatīšanās spējām, arī konkrētam reģionam neraksturīga suga;

Makrofīti – augstie ūdens lakstaugi;

Monitorings – ilgstoša novērošana ar mērķi sekot konkrēta procesa norisei vai apsaimniekošanas pasākuma izpildes rādītājiem, pēc noteiktas metodikas;

Oss – no dažiem kilometriem līdz vairākiem desmitiem kilometru garš, šaurs, likumots valnis vai paugurota grēda, kas stiepjas paralēli ledāja kustības virzienam;

Populācija – kādas sugas īpatņu kopa, kas ilgstoši apdzīvo noteiktu teritoriju;

Potenciāls dabisks meža biotops (pDMB) – biotops, kurš apsaimniekots bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, 20 gadu (priežu, egļu audzes) vai 10 gadu laikā (ozolu, ošu, liepu, gobu, vīksnu audzes) varētu kļūt par DMB;

Ruderāla suga – ieviesusies teritorijā, kurā cilvēka darbības dēļ pilnīgi vai daļēji iznīcinātas iepriekš bijušās sugas, saistīta ar cilvēka radītiem vai pārveidotiem biotopiem;

Ruderāli biotopi – biotopi cilvēka veidotās un uzturētās teritorijās. Tajās stihiski ieviešas dabiskiem biotopiem netipiskas sugas (runderāla suga);

Sinantrops – ar cilvēka darbību saistīts;

Sukcesija – augu/dzīvnieku sugu un sabiedrību likumsakarīga pēctecība laikā;

Zemsedze – sūnu/ķērpju un lakstaugu/sīkkrūmu stāva augi;

Zemsega (nedzīvā zemsega) – atmirušas, nesadalījušas vai daļēji sadalījušas augu daļas, kas sedz augsnes virskārtu.

IEVADS

Potenciālā Īpaši aizsargājamā dabas teritorija (turpmāk ĪADT) – dabas parks “Ogres Zilie kalni” ietilpst Ogres novada Ogres pilsētā un Ikšķiles pilsētas lauku teritorijā. Potenciālās ĪADT platība ir 309.9 ha.

2002. gadā Ogres Zilo kalnu bioloģiskās vērtības inventarizēja projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” (saīsināti – EMERALD projekts) ietvaros. Apsekošanā secināts, ka teritorijai piemīt augsta bioloģiskā vērtība un tā ir iekļaujama potenciālo NATURA 2000 vietu sarakstā. Ogres Zilo kalnu aizsardzības nodrošināšanai ieteikts tai piešķirt īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statusu – dabas parku.

Pirms ĪADT izveidošanas Ogres Zilajos kalnos, teritorijai izstrādāts dabas aizsardzības plāns. Dabas aizsardzības plāna izstrādi pēc Rīgas pilsētas pašvaldības aģentūras “Rīgas meža aģentūra” pasūtījuma veicis Latvijas Dabas Fonds (turpmāk - LDF). Plāna izstrādi pārraudzīja Vides Ministrijai pakļautā Dabas aizsardzības pārvalde.

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts laika periodā no 2003. gada jūnija līdz 2003. gada novembra beigām. Plāna izstrāde veikta atbilstoši Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas rīkojumam Nr 120 “Par ieteikumiem dabas aizsardzības plānu izstrādāšanai” (04.07.2002.).

Plāna izstrādē piedalījušies eksperti: Māris Laiviņš (augu sabiedrības); Daina Roze (augu sugas, apsaimniekošanas pasākumi); Aivars Bigačs (aizsargājamās augu sugas, ģeomorfoloģija); Aivars Petriņš (ornitofauna, meža biotopi); Jānis Gailis (meža biotopi, bezmugurkaulnieki); Baiba Strazdiņa (kartogrāfija, ainava). Plāna redaktore – Marina Čičendajeva. Plāna izstrādi vadīja Ieva Rove.

Ogres Zilo kalnu bioloģisko vērtību izpēte veikta 2003. gada veģetācijas sezonā, eksperti izmantojuši maršrutu un kartēšanas metodi, augu sabiedrību novērtēšana veikta meža nogabalu līmenī. Plāna izstrādē izmantoti M. Eipures, M. Laiviņa, D. Rozes, A. Petriņa un A. Bigača dati par potenciālās ĪADT dabas vērtībām.

Darbu uzsākot, Rīgas pilsētas pašvaldības aģentūrā “Rīgas meža aģentūra” (turpmāk – Rīgas meža aģentūra) tika organizēta informatīva sēde, lai iepazīstinātu dabas aizsardzības plāna izstrādes darba grupas pārstāvjus (1.1 pielikums). Tika izveidota dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupa, atbilstoši Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 04.07.2002. rīkojumam Nr. 120 “Par ieteikumiem dabas aizsardzības plānu izstrādāšanai”, uzraudzības grupu 30.07.2003. ar rīkojumu izveidoja Dabas aizsardzības pārvalde. Uzraudzības grupas sastāvā iekļauti Rīgas meža aģentūras, Dabas aizsardzības pārvaldes, Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes (RVP), Ogres meža tehnikuma pārstāvji, kā arī pārstāvji no Ogres novada Ogres pilsētas (turpmāk – Ogres pilsēta) un Ikšķiles pilsētas domēm. Plāna izstrādes uzraudzības grupas sanāksmes notikušas 29.08.2003. (1.2. pielikums), 04.11.2003. (1.3. pielikums), 25.11.2003. (1.4. pielikums), 05.01.2004. (1.5. pielikums) un 03.03.2004. (1.6. pielikums) Rīgas meža aģentūras ēkā. Dabas aizsardzības plāna izstrādē ņemti vērā darba uzraudzības grupas dalībnieku komentāri un ieteikumi, kas nebija pretrunā ar dabas aizsardzības prasībām.

LDF dabas aizsardzības plāna izstrādes darba grupā iesaistīja sabiedrības grupu pārstāvjus, lai noskaidrotu teritorijas lietotāju atšķirīgās intereses un vajadzības. Dabas aizsardzības plāna galvenā prioritāte ir dabas aizsardzība. Teritorijas izmantošana citiem mērķiem ir kompromiss, lai rastu visām pusēm pieņemamus risinājumus. Darbā iesaistīti slēpotāju, orientieristu, kā arī *snowboard* un jāšanas sporta pārstāvji.

Dabas aizsardzības plāna 1. redakcijas sabiedriskā apspriešana nebija nepieciešama, jo potenciālā dabas parka teritorijai ir divi īpašnieki. Ņemot vērā, ka teritorija ir populāra vietējo iedzīvotāju atpūtas vieta, 2004. gada 05. martā LDF organizēja Ogres pilsētas iedzīvotāju iepazīstināšanu ar dabas aizsardzības plānu.

Sabiedrības informēšanai un iesaistīšanai dabas aizsardzības plāna izstrādē Ogres pilsētas preses izdevumos 2003. gada septembrī publicēti raksti par topošo ĪADT. Veikta anketēšana Ogres pilsētā, lai noskaidrotu iedzīvotāju attieksmi par dabas parka izveidošanu Ogres Zilo kalnu teritorijā un piemērotākajiem apsaimniekošanas pasākumiem. Anketas publicētas vietējos preses izdevumos un izplatītas Ogres pilsētas mācību iestādēs. Atpakaļ saņemtas 443 aizpildītas anketas. Iedzīvotāju ieteikumi, kas nebija pretrunā ar dabas aizsardzības mērķiem, ņemti vērā dabas aizsardzības plāna izstrādes procesā. Anketas paraugs, kā arī īss aptaujas rezultātu apkopojums ietverts 2. pielikumā, 2.1. pielikumā ietverti anketēšanas rezultāti grafikos un tabulās.

KOPSAVILKUMS

Dabas aizsardzības plāns potenciālajai ĪADT "Ogres Zilie kalni" paredzēts 7 gadiem. Plāna atjaunošana paredzēta 2010. gadā.

Ogres Zilie kalni ir Ogres Kangaru osu grēdas sastāvdaļa. Ģeomorfoloģiskā uzbūve, reljefa un augsnes īpatnības sekmēja bagātas floras izveidošanos. Teritorijā konstatētas 16 Latvijā retas un aizsargājamas augu sugas un 6 ES aizsargājamas augu sugas. Augsta bioloģiskā vērtība piemīt dabiskajiem meža biotopiem, kā arī Latvijā un ES aizsargājamajiem biotopiem (skujkoku meži uz osiem; priežu meži ar meža silpurenī; priežu meži ar asinssarkano gandreni).

Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un vizuāli augstvērtīgā ainava nodrošina potenciālā dabas parka augsto rekreācijas vērtību. Tā ir populāra atpūtas, sportošanas un slēpošanas vieta plašā apkārtnē. Ogres Zilajos kalnos regulāri notiek orientēšanās, distanču slēpošanas, skriešanas u.c. sacensības. Teritorija tiek izmantota Ogres meža tehnikuma audzēkņu apmācības procesā. Populāra peldvieta ir karjers Ogres Zilo kalnu rietumu daļā.

Augstā rekreācijas slodze būtiski negatīvi ietekmē teritorijas bioloģiskās vērtības. Izbradāšanas, slēpošanas, autotransporta kustības ietekmē vairākās nogāzēs un meža takās uzsākusies lineārā augsnes erozija, tiek bojāta meža zemsedze un traucēta tās dabiskā atjaunošanās. Pieaug dekoratīvo augu ievākšanas apjomi Ogres Zilajos kalnos. Teritorija piesārņota ar sadzīves atkritumiem, vairākās vietās izveidotas nelegālas sadzīves atkritumu izgāztuves.

Teritorijas mežu bioloģisko vērtību samazina arī mežsaimnieciskā darbība, jo tiek izvākti bioloģiskajai daudzveidībai svarīgie elementi.

Vietās, kur antropogēnā slodze visvairāk izteikta (Ogres pilsētā; karjera apkārtnē; biežāk izmantotās slēpošanas trasēs un takās), novērojama graudzāļu, kā arī sinantropo kokaugu sugu ieviešanās. Vairākos meža nogabalos pārāk blīvs krūmu stāvs un egles ieviešanās izraisa aizsargājamo augu atradņu apēnošanu un apdraud to eksistenci.

Rekreācijas slodzes ietekmē notiek teritorijas eutroficēšanās, nomīdīšana, vietām uzsākusies nogāžu erozija, bet vienlaicīgi tiek aizkavēta egles ekspansija, tādējādi netieši veicinot reto augu sabiedrību saglabāšanos nelielās platībās.

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts, lai sabalansētu dabas aizsardzību un teritorijas izmantošanu un attīstību. Teritorijas vērtību saglabāšanai un uzturēšanai izvirzīti sekojoši ilgtermiņa mērķi:

**Nodrošināta koordinēta teritorijas pārvalde un apsaimniekošana;
Teritorija iezīmēta administratīvi teritoriālo vienību plānos un valsts kadastrālās uzmērīšanas dokumentos, saskaņā ar Latvijas likumdošanu;
Saglabātas teritorijas dabas vērtības, vienlaicīgi nodrošinot teritorijas izmantošanu sabiedrības interesēs – atpūtai un sportam;**

Dabas aizsardzības plānā apskatītajam laika periodam izvirzīti sekojoši īstermiņa mērķi:

Nodrošināta teritorijai raksturīgo augu sabiedrību saglabāšana;
Ierobežota augsnes erozija osu nogāzēs un karjera krastos;
Teritorija attīrīta no sadzīves atkritumiem;
Labiekārtota teritorijas atpūtas infrastruktūra;
Iedzīvotājiem un apmeklētājiem pieejama informācija par teritorijas dabas vērtībām un infrastruktūras elementiem, Latvijas likumdošanā noteiktajās robežās;
Uzturēta izveidotā teritorijas rekreācijas infrastruktūra;
Izstrādāta un pielietota pasākumu sistēma teritorijas dabas vērtību stāvokļa izmaiņu un piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes novērtēšanai.

Izvirzīto īstermiņa mērķu sasniegšanai piedāvātie apsaimniekošanas pasākumi aprakstīti 4.1. nodaļā. Plānots nodrošināt dabisko meža biotopu un pundurbērza atradnes netraucētu attīstību. Ieteikti biotehniskie pasākumi (pļaušana, krūmu stāva retināšana, u.c.), invazīvo augu sugu izplatības ierobežošana, ar mērķi saglabāt un uzturēt retās un aizsargājamās augu sugas un to dzīvotnes, kā arī nodrošināt Latvijā un Eiropā aizsargājamo biotopu saglabāšanu.

Apsaimniekošanas pasākumu sarakstā ietverta potenciālā dabas parka atpūtas infrastruktūras izveidošana un labiekārtošana, lai paaugstinātu teritorijas rekreācijas vērtību un novirzītu atpūtnieku plūsmu tālāk no bioloģiski vērtīgākajām vietām.

Pamatojoties uz Ogres Zilo kalnu dabas vērtībām, izstrādāts teritorijas zonējums (4.2. nodaļa). Nodalītas divas funkcionālās zonas:

- 1) dabas lieguma zona;
- 2) regulējamā režīma zona.

Atļautie un aizliegtie darbību veidi dabas parkā un tā funkcionālajās zonās aprakstīti teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā (5.4. nodaļa). Funkcionālo zonu robežu shēmas ietvertas 13. pielikumā, funkcionālajās zonās ietilpstošie meža nogabali parādīti 14. pielikumā.

1. APRAKSTS

1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS

1.1.1. *Latvijas likumdošana*

Latvijas dabas aizsardzības politika

Vides politikas plāns Latvijai. Akceptēts Ministru Kabinētā (turpmāk MK) 25. 04. 1995.*

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. Akceptēta MK 16. 05. 2000.

Vides un dabas aizsardzība

Likums “Par vides aizsardzību” (06.08.1991., grozījumi 22.05.1997., 20.06.2000., 20.12.2001., 24.10.2002., 15.05.2003.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt informāciju par vidi un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā.

“Sugu un biotopu aizsardzības likums” (16.03.2000.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci, un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

“Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 396, 14.11.2000.) nosaka sugu sarakstu, kurā iekļautas apdraudētās, izzūdošās vai retās sugas, vai arī sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus.

“Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 421, 05.12.2000.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi.

“Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr. 45, 30.01.2001.) definē mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību un to aizsardzības nosacījumus.

Zemkopības ministrijas instrukcija Nr. 7 **“Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika”** (09.11.2001.). Instrukcija izstrādāta, pamatojoties uz “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem”. Saskaņā ar šo instrukciju juridisko aizsardzības statusu iegūst tā sauktie atslēgas biotopi.

“Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu” (MK noteikumi Nr. 117, 13.03.2001) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

* - Likumdošanas akta pieņemšanas vai grozījumu datums Saeimā vai Ministru kabinetā.

Kultūras pieminekļu aizsardzība

Likums **“Par kultūras pieminekļu aizsardzību”** (12.02.1992, grozījumi 01.06.1993., 02.12.1993., 09.02.1995. un 15.11.2001) atrunā kultūras pieminekļu veidus, atļautās un aizliegtās darbības, kā arī aizsargjoslu platumu ap kultūras pieminekļiem.

“Aizsargjoslu likums” (05.02.1997., grozījumi 21.02.2002. un 19.06.2003.) nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas pamatprincipus, aizsargjoslu uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās.

Saskaņā ar likuma 8. panta 2. daļu, ja aizsargjosla ap kultūras pieminekli nav noteikta īpaši, tās minimālais platums pilsētās ir 100 m.

“Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika” (MK noteikumi Nr. 392, 15.07.2003.) nosaka valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauto kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodiku.

“Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas nolikums” (MK noteikumi Nr. 232, 25.06.1996.), nosaka VKPAI pienākumus kultūras pieminekļu aizsardzības nodrošināšanai.

Mežs

“Meža likuma” (24.02.2000, grozījumi 13.03.2003.) mērķis ir regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

“Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (MK noteikumi Nr. 189, 08.05.2001., grozījumi 26.02.2002.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā.

“Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs” (MK noteikumi Nr. 152, 09.04.2002.) nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, kārtību mežaudzes atzīšanai par neproduktīvu, slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību, koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.

“Meža atjaunošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr. 398, 11.09.2001., grozījumi 06.11.2001.) nosaka meža atjaunošanas termiņus atsevišķiem meža augšanas apstākļu tipiem, kritērijus, pēc kuriem mežaudzi atzīst par atjaunotu, un atjaunotās mežaudzes (jaunaudzes) kopšanas pārbaudes kritērijus.

“Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā” (MK noteikumi Nr. 217, 29.05.2001., grozījumi 03.07.2001.) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā.

“Meža zemes transformācijas kārtība” (MK noteikumi Nr. 94, 27.02.2001.) nosaka transformācijas nosacījumus un meža zemes transformācijas atļaujas saņemšanas kārtību, kā arī valstij nodarīto zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību par dabiskās meža vides iznīcināšanu transformācijas rezultātā.

Ūdeņi

17.12.2003. Valsts sekretāru sanāksmē izsludināts MK noteikumu projekts "**Virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu un aizsargājamo teritoriju monitoringa un monitoringa programmu izstrādes prasības**". Noteikumi nosaka prasības virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu un aizsargājamo teritoriju monitoringam, atbilstošo monitoringa programmu izstrādei, peldūdeņu un peldvietu monitoringam, kā arī darbībam, kas jāveic, ja ūdensobjektā nav sasniegti izvirzītie vides kvalitātes mērķi.

27.11.2003. Valsts sekretāru sanāksmē izsludināts MK noteikumu projekts "**Virszemes ūdensobjektu tipi, to raksturojums, klasifikācijas un antropogēno slodžu noteikšanas kārtība**". Noteikumi nosaka virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu un klasifikāciju, kā arī virszemes ūdens kvalitātes kritērijus un kārtību, kādā nosakāma antropogēno slodžu ietekme uz virszemes ūdensobjektiem.

Aizsargjoslas

"**Aizsargjoslu likums**" (05.02.1997., grozījumi 21.02.2002. un 19.06.2003.) nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas pamatprincipus, aizsargjoslu uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās.

Saskaņā ar likuma 7. panta 2. daļas 3. punktu, mākslīgiem ūdens objektiem, kas nav fiziskās personas īpašuma robežās un nekalpo ūdens novadīšanai no piegulošās teritorijas, minimālais aizsargjoslas platums ir 10 m.

Likuma 9. pants nosaka aizsargjoslu veidus ap ūdens ņemšanas vietām. 39. pants nosaka saimnieciskās darbības aprobežojumus ap ūdens ņemšanas vietām.

"**Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika**" (MK noteikumi Nr. 284, 04.08.1998.) regulē aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.

Medības

"**Medību likums**" (08.07.2003., spēkā no 06.08.2003.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā. Nosaka arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

"**Medību noteikumi**" (MK noteikumi Nr. 760, 23.12.2003., spēkā no 31.12.2003.) nosaka medījamo dzīvnieku sugas, to medīšanas termiņus un nepieciešamo medību dokumentāciju.

Tūrisms

"**Tūrisma likuma**" (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002. un 27.02.2003.) mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmējsabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses. Likums definē, ka dabas tūrisms ir tūrisms veids, kura mērķis ir izzināt dabu, apskatīt raksturīgas ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izglītoties dabas aizsardzības jautājumos, savukārt kultūras tūrisma galvenais mērķis ir iepazīšanās ar kultūrvēsturisko mantojumu un ievērojamām vietām.

Teritoriju plānojumi, īpašums

“Noteikumi par teritorijas plānojumiem” (MK noteikumi Nr.423, 05.12.2000, grozījumi 31.07.2001.) nosaka teritorijas plānojumu izstrādāšanas, saskaņošanas, spēkā stāšanās, apturēšanas, grozīšanas, sabiedriskās apspriešanas un ievērošanas pārraudzības kārtību, kā arī nacionālā līmeņa teritorijas attīstības plāna saistošās daļas.

Rajona plānojumā ietver šādu informāciju:...

šo noteikumu 10.6.6. apakšpunktā minētās rajona nozīmes teritorijas (īpaši aizsargājamās dabas teritorijas) (esošās un plānotās) ar to funkcionālajām zonām atbilstoši dabas aizsardzības plāniem.

Plānojumu izstrādā, pamatojoties uz šādiem dokumentiem:...

īpaši aizsargājamo dabas un kultūrvēsturisko teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumiem un dabas aizsardzības plāniem.

Likuma **“Par zemes lietošanu un zemes ierīcību”** (21.06.1991., grozījumi 10.11.1994.) uzdevums ir aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

Zemes lietotājiem ir pienākums:...

1) nodrošināt zemes izmantošanu atbilstoši tiem mērķiem un noteikumiem, kādi paredzēti, to piešķirot;...

8) aizsargāt dabas un kultūrvēsturiskos pieminekļus, ievērot īpaši aizsargājamo dabas objektu un to aizsargjoslu izmantošanas režīmu.

“Lauku apvidu zemes kadastrālās vērtēšanas noteikumi” (MK noteikumi Nr. 341, 31.07.2001., grozījumi 11.12.2001. un 01.04.2003.) nosaka vienotu kārtību, kādā veicama lauku apvidu zemes kadastrālā vērtēšana, zemes kadastrālās vērtības samazināšanas kārtību, ņemot vērā apgrūtinājumus, kas ierobežo zemes izmantošanu.

Pašvaldību teritorijās, kurās nav izstrādāti zemes vērtību zonējumi zemes vienībai, kurai ir reģistrēti zemes izmantošanas ierobežojumi, zemes kadastrālo vērtību samazina.

Ja mežaudzei ir saimnieciskās darbības ierobežojumi (ciršanas ierobežojumi), meža zemes kvalitātes novērtējumu samazina:

par 100 %, ja aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;

par 50 %, ja aizliegta galvenā cirte vai kailcirte.

“Būvniecības likums” (10.08.1995., grozījumi 27.02.1997., 01.10.1997., 07.03.2002., 27.02.2003. un 13.03.2003.) nosaka būvniecības dalībnieku savstarpējās attiecības, kā arī viņu tiesības un pienākumus būvniecības procesā un atbildību par būvniecības rezultātā tapušās būves atbilstību tās uzdevumam, ekonomiskajam izdevīgumam, paredzētajam kalpošanas ilgumam un attiecīgajiem normatīvajiem aktiem, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetenci attiecīgajā būvniecības jomā.

Būvniecības ierobežojumus atsevišķos zemes gabalos reglamentē likumi, Ministru kabineta noteikumi, vietējās pašvaldības teritorijas plānojums un detālais plānojums. Būvniecības ierobežojumus var nostiprināt Zemesgrāmatās kā īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumus.

Saskaņā ar **Ogres pilsētas teritorijā atļauto un plānoto teritorijas izmantošanu (zonējumu)**, pilsētas teritorijā ietilpstošā Ogres Zilo kalnu daļa ir meža parks. Zonējums apstiprināts 25.09.2003. ar Ogres novada domes lēmumu “Par Ogres pilsētas atļauto un plānoto teritorijas izmantošanu (zonējumu)”.

Ogres novada Ogres pilsētas apbūves noteikumi reglamentē pilsētas teritorijas apsaimniekošanu, t.sk. pilsētai piederošajā Ogres Zilo kalnu daļā. Noteikumi apstiprināti 12.06.2003. ar Ogres novada domes lēmumu “Par Ogres novada Ogres pilsētas apbūves noteikumu apstiprināšanu”.

Dabas aizsardzības plāns potenciālajai ĪADT – dabas parkam “Ogres Zilie kalni” izstrādāts, ņemot vērā likumdošanas aktus, kas attiecas uz dabas parkiem

Likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993., grozījumi 30.10.1997., 28.02.2002., 12.12.2002.) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas (arī Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas) un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

24.11.2003. Valsts sekretāru sanāsmē atkārtoti iesniegts **likumprojekts “Grozījumi likumā “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”**”. Likumprojekts paredz zinātnisko pētījumu pieteikšanas un saskaņošanas kārtības maiņu īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

“Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr. 415, 22.07.2003., spēkā no 09.08.2003.) – nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus tajās, kā arī to apzīmēšanai dabā lietojamās informatīvās zīmes.

“Noteikumi par dabas parkiem” (MK noteikumi Nr. 83, 09.03.1999., grozījumi 28.09.1999., 11.04.2000. un 18.03.2003.).

“Līgumu slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai” (MK noteikumi Nr. 247, 25.07.2000.) nosaka līgumu slēgšanas kārtību īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības, izmantošanas un dabas aizsardzības plāna prasību ievērošanas nodrošināšanai.

1.1.2. Starptautiskās saistības un ES noteiktās saistības

Konvencija par bioloģisko daudzveidību Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību” (08.09.1995.). Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Orhūsas konvencija Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” (18.04.2002.). Konvencija nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs.

Bernes konvencija Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1979. gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996). Konvencijas mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, un veicināt šādu sadarbību. Īpašs uzsvars likts uz apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Bonnas konvencija Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1979. gada Bonnas Konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību” (11.03.1999). Puses atzīst migrējošo sugu saglabāšanas nozīmīgumu un šim mērķim lietojamo pasākumu saskaņošanu starp areāla valstīm, un, kur tas iespējams un ir mērķtiecīgi, sevišķu uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs, kā arī veicot pasākumus, kas nepieciešami šādu sugu vai to dzīves vides saglabāšanai.

Padomes Direktīva 79/409/EEK (1979. gada 2. aprīlis) **par savvaļas putnu aizsardzību** (grozīta ar Komisijas 1991. gada 6. marta Direktīvu).

Dalībvalstīm jāveic nepieciešamie pasākumi, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai regulēt šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim.

Padomes Direktīva 92/43/EEC (1992. gada 21. maijs) **par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību.**

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu, faunas un floras aizsardzību.

Direktīvas paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāizveido aizsargājamo dabas teritoriju tīkls (saukts par *NATURA 2000*), kas nodrošinātu direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību. Saskaņā ar projekta *EMERALD/NATURA 2000* aizsargājamo teritoriju tīklu” rezultātiem, potenciālais dabas parks “Ogres Zilie kalni” iekļauts perspektīvajā *NATURA 2000* vietu sarakstā.

1.1.3. Īpašuma tiesības

Potenciālā ĪADT - dabas parks “Ogres Zilie kalni” atrodas Ogres novada Ogres pilsētā un Ikšķiles pilsētas lauku teritorijā.

Teritorijai ir divi īpašnieki: Rīgas pilsētas pašvaldības aģentūra “Rīgas meža aģentūra” un Ogres novada pašvaldība. Informācija par īpašuma tiesībām potenciālajā ĪADT apkopota 1. tabulā un attēlota 3. pielikumā.

1. tabula

Zemes īpašumi potenciālajā ĪADT – dabas parkā “Ogres Zilie kalni”

Īpašnieks	Kadastra vienības Nr.	Platība, ha
Rīgas meža aģentūra	7494 013 0033	253.0
	7494 013 0045	34.4
Ogres novada pašvaldība	tiks piešķirts pēc zemes gabala ierakstīšanas Zemesgrāmatā	22.5
	Kopā	309.9

1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU

1.2.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas

Potenciālā ĪADT "Ogres Zilie kalni" atrodas Ogres rajonā, Ogres novada Ogres pilsētā un Ikšķiles pilsētas lauku teritorijā (1. attēls 16. lpp.). Piekļūšanas iespējas teritorijai nodrošina ceļu tīkls: Rīgas – Daugavpils šoseja (A6), 1. šķiras autoceļš Rīga – Ulbroka (P5), autoceļš Ogre - Tīnūži, kā arī dzelzsceļa līnija Rīga – Daugavpils (Jaunogres stacija).

Teritorijas platība ir 309.9 ha.

Potenciālā dabas parka robežas apraksts, lūzumpunktu koordinātas un shēma 4. pielikumā.

Teritorijas vidējā koordināta Latvijas Koordinātu Sistēmā (LKS 92) ir: X 534293, Y 6299180.

1.2.2. Esošais teritorijas zonējums

Potenciālajai ĪADT līdz šim nav izstrādāts zonējums.

1.2.3. Apsaimniekošanas infrastruktūra

Potenciālās ĪADT "Ogres Zilie kalni" pārvaldi realizē Ogres rajona Ogres novada dome un Ikšķiles pilsētas ar lauku teritoriju dome.

Potenciālā dabas parka aizsardzību, saskaņā ar Latvijas likumdošanu, īsteno Lielrīgas RVP Ogres rajona daļa un Vides valsts inspekcija.

Valsts meža dienesta Ogres virsmežniecības Ogres mežniecība uzrauga normatīvo aktu, kuri regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu, ievērošanu un realizē atbalsta programmas ilgtspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanai.

Rīgas pilsētas meža tiesiskais valdītājs – Rīgas meža aģentūra, Daugavas mežniecība.

1.2.4. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Lielā mērā Ogres pilsētas atpūtas infrastruktūras izveidi sekmēja dzelzceļa līnijas Rīga – Daugavpils uzbūvēšana 1861. gadā. Uzlabotās piekļūšanas iespējas nodrošināja iespējas plašākam sabiedrības lokam pamanīt Ogres upes ielejas krāšņumu, Zilo kalnu reljefu un mežus. 1862. gadā Ogres pilsētā tika atklāts kūrorts, ārpus potenciālā dabas parka teritorijas. Pilsēta joprojām piesaista lielu cilvēku skaitu. Atpūtnieku pieplūdumu nodrošina Ogres Zilo kalnu piemērotība rekreācijai un slēpošanai, salīdzinoši neliels attālums līdz Rīgas pilsētai (37 km), kā arī ērtās piekļūšanas iespējas.

Sākot ar 1965.-1967. gadiem, Ogres Zilo kalnu teritoriju sāka izmantot orientieristi un slēpotāji treniņiem un sacensību rīkošanai.

Pamanot, ka slēpošanas aktivitāšu rezultātā tiek bojāta meža zemsedze, aktīvākie Ogres pilsētas slēpotāji 1990-tajos gados izveidojuši šķeldu uzbērumu vairākām erodētām meža takām un distanču slēpošanas trasēm.

1. att. Potenciālās ĪADT: A – shēma, B – novietojums Latvijā.

Laika posmā no 1959. – 2002. gadam teritorijas R daļā veikta grants ieguve (karjers “Dubkalni”). Karjera platība pakāpeniski pieaugusi līdz 21.4 ha¹ (1981. gada uzmērījums). Pēc grants ieguves pārtraukšanas karjers aizpildījies ar gruntsūdeņiem un kļuvis par populāru atpūtas un peldēšanas, arī makšķerēšanas vietu. Karjera R daļā turpinās jau izraktā materiāla izvešana.

1990-to gadu sākumā Ogres pilsētai piederošajā teritorijas daļā tika ierīkots apgaismojums. Tas deva iespēju iedzīvotājiem slēpot un atpūsties teritorijā arī vakaros. Kopš 1990-to gadu vidus apgaismojums nedarbojas.

Ikšķiles pilsētas ar lauku teritoriju dome 1999. gada 21. aprīlī izveidoja vietējas nozīmes dabas liegumu “Ogres Zilie kalni”, Ogres mežniecības 141., 142. un 147. kvartālā, kur ir augsts aizsargājamo augu sugu atradņu blīvums.

2002. gadā veikta Ogres Zilo kalnu teritorijas apsekošana projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar *EMERALD/NATURA* 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” (saīsināti – *EMERALD* projekts) ietvaros. Saskaņā ar apsekošanas rezultātiem, teritorija atbilst *NATURA* 2000 vietas statusam.

1.2.5. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Ogres Zilajos kalnos, Ogres novada pašvaldībai piederošajā daļā atrodas Valsts nozīmes aizsargājams pilskalns “Zilais kalns – pilskalns” (Nr. 1861 Valsts kultūras pieminekļu sarakstā). Agrāk to šķērsoja lielceļš Ogre-Tīnūži, jaunais ceļš pašlaik iet gar kalna nogāzes apakšējo malu. Kā norāda vēsturnieks un arheologs J. Urtāns, pilskalns ir ierīkots ZR-DA virzienā orientētas kalna kaupres augstākajā (relat. augstums 27 m) vietā. Tas ir apt. 60 m garš un 25 m plats. No ZR puses pilskalns atdalīts ar grāvi un valni, pretējā pusē pilskalna mala nostāvināta. Kultūrslānis ir ļoti plāns (apt. 0.10 m) un satur daudz ogļu. Pilskalna datējuma un etniskās piederības noteikšanai nepieciešami arheoloģiskie pētījumi. Ar Ogres Zilajiem kalniem saistītas vairākas teikas, piem., kalnu nosaukuma izcelšanos skaidrojošās teikas, u.c.

18. gs. beigās – 19. gs. sākumā potenciālā dabas parka R daļā bija militārs poligons. 1913. gadā uz pilskalna esot uzcelts uguns novērošanas tornis (Brastiņš 1930). Līdz mūsdienām tas nav saglabājies. Otrā Pasaules kara laikā potenciālā dabas parka teritorijā notikusi karadarbība; tās liecības (dziļas ieplakas mežā, utt.) saglabājušās līdz mūsdienām.

Ogres Zilo kalnu teritorijai raksturīga labi saglabājusies osu grēdu mežainā ainava. Eksperti norāda, ka rekreācijas slodze Ogres Zilajos kalnos, traucējot dabisko sukcesiju, lielā mērā veicinājusi arī gaišu priežu mežu saglabāšanos teritorijā. Tā, antropogēnās slodzes ietekmē aizkavēta priežu audžu pārkrūmošanās un egles ieviešanās. Kā salīdzinājums jāmin Lielie Kangari, kuru D nogāzēs egles ieviešanās rezultātā vairs nav atrodamas dažas osiem raksturīgās retās un aizsargājamās augu sugas, Greblūkalns, kur vērojama blīva krūmu stāva veidošanās, u.c.

Potenciālā dabas parka kultūrvēsturiskās vērtības attēlotas 5. pielikumā.

¹ Pēc taksācijas materiāliem, karjera platība ir 19.4 ha

1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls

Dabas aizsardzības plāna izstrādē izmantotais kartogrāfiskais materiāls apkopots 2. tabulā.

2. tabula

Izmantotais kartogrāfiskais materiāls

Nr	Karšu veids	Mērogs	Gads	Pieejamā forma	Kur atrodas
1	Ortofotokartes	1:10 000	1999	Izdrukas; digitāli rastra dati	LR Valsts Zemes dienests
2	PSRS Ģenerālštāba topogrāfiskās kartes	1:10 000	1970	Kopijas; digitāli rastra dati	LR Valsts zemes dienests; SIA "ĢIS projekts"; Latvijas Vides Aģentūra u.c.
3	Ogres pilsētas attīstības plāna karte	1:10 000	2002	Izdrukas; digitāli vektoru dati	Ogres novada dome
4	Meža daļplāni, melnbaltie	1:10 000	2000	Izdrukas; digitāli vektoru dati	Rīgas meža aģentūra

1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS

1.3.1. Klimats

Potenciālā ĪADT ietilpst Lubāna zemienes un Latgales augstienes klimatiskajā rajonā (klimats kontinentālāks kā Piejūras zemienē, mazāk mitrs, mēreni silts).

Gada vidējā gaisa temperatūra ir +5.7°C. Gada visaukstākais mēnesis ir janvāris (mēneša vidējā gaisa t° -5.6°C), vissiltākais – jūlijs (mēneša vidējā gaisa t° +16.8°C). Pēc Latvijas Hidrometeoroloģijas aģentūras datiem, reģistrētā absolūti minimālā gaisa t° ir -37°C, absolūti maksimālā gaisa t° +34°C. E.Bartkevičs (1999) norāda, ka kopš Rīgas HES izveidošanas ziemas Ogres pilsētā kļuvušas nedaudz siltākas, bet gaisa temperatūras svārstības vasarā mazākas.

Gada nokrišņu summa ir 720-730 mm. Ievērojamais nokrišņu daudzums un mērenās temperatūras rada paaugstinātu gaisa mitrumu un mākoņainību. Visvairāk saulaino dienu ir maijā-jūlijā, vismazāk (vidēji 10-12 dienas mēnesī) – novembrī-janvārī. Stabila sniega sega izveidojas vidēji decembra beigās un izzūd marta vidū. Vislielāko augstumu (vidēji 14-16 cm) tā sasniedz februāra beigās – marta sākumā.

Klimats potenciālajā ĪADT ir piemērots ziemas sporta veidiem, jo salīdzinoši ilgi saglabājas stabila sniega sega.

1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija

Potenciālā ĪADT atrodas Viduslatvijas nolaidenuma Ropažu līdzenumā, vaļņveida osu virknes – Ogres Kangari – centrālajā daļā. “Ogres Zilie kalni” ir ne visai precīzs teritorijas nosaukums, jo tajā ietilpst vairāki osi ar atšķirīgiem nosaukumiem. Tie ir: Ogres Kangaru augstākā daļa – Augstie kalni (66.7 m vjl.); Grantskalni, kas ir Augsto kalnu turpinājums ZR pusē; Zilie kalni – Augsto kalnu turpinājums DA pusē; kā arī Lazdukalni un Ozolkalni (5. pielikums).

Ogres Kangari veido Viduslatvijas nolaidenuma R malu. Tie izveidojušies, aprimstot Viduslatvijas ledāja loba ledus masām pēc ledāja aktivizācijas perioda, kad radās vairākus desmitus metru dziļas ledāja plaisas un plaisu sistēmas. Plaisas pakāpeniski aizpildījās ar ledāja kušanas ūdeņu nesto oļu, grants un smilts materiālu, un pēc ledus krastu izkušanas osu grēda ieguva tagadējo izskatu.

Potenciālajā ĪADT un tās apkārtnē pamatiežu virsu veido devona sistēmas Frānas stāvs (Daugavas un Salaspils svīta: dolomīti, dolomītmerģeļi, māli, ģipši). Kvartāra nogulumi pārstāvēti ar glaciālajiem, limnoglaciālajiem, fluvioglaciālajiem, kā arī kūdras un eluviālajiem nogulumiem.

Glaciālo nogulumu biezums nepārsniedz 10 m. Tos līdz 30 m biezā kārtā pārklāj fluvioglaciālie nogulumi (smilts-grants ar oļu un laukakmeņu piejaukumu), kas veido osu serdi. Virspusē iegul limnoglaciālie nogulumi (putekļains māls, mālsmilts un smalka smilts), to biezums osu augšā nepārsniedz 1 m, lejasdaļā līdz 4 m. Reljefa pazeminājumos izplatīti kūdras nogulumi.

Visus aprakstītos slāņus sedz eluviālie nogulumi – cilvēka darbības rezultātā pārveidoti mālaini un smilšaini virskārtas slāņi.

1.3.3. Hidroloģija

Ūdens nesējhorizontu veido galvenokārt augškvartāra Valdaja virshorizonta smilšaini granšainie nogulumu, bet purvos – kūdras nogulumu. Gruntsūdens līmenis Ogres Zilo kalnu teritorijā svārstās ~3 m robežās: līmeņa atzīme starp osu ZA un DR malu atšķiras par 2.5 m.

Teritorijas ZR daļā atrodas karjers “Dubkalni”, kas ilgu laiku tika izmantots grants iegūšanai. Pēc Ogres virsmežniecības datiem, tā platība pakāpeniski palielinājusies no 1.0 ha (1959. g.) līdz 21.4 ha¹ (1981. gada uzmērījums). No 1980-tajiem gadiem līdz 2002. gadam, iegūstot granti dziļāk par gruntsūdens līmeni, karjera ūdeņi tika atsūknēti Z virzienā uz Kaparāmura strautu. Pēc grants ieguves pārtraukšanas karjers pakāpeniski aizpildījies ar gruntsūdeņiem. Pašlaik tā ir iecienīta atpūtas, peldēšanas un makšķerēšanas vieta.

Teritorijas D daļā ierīkoti a/s “Ogre” 12 centralizētas ūdensapgādes urbumi, to dziļums ir 137-293 m. Katram urbumam stingrā režīma aizsargjosla nožogota 30 m rādiusā (6. pielikums). Urbumu kopums veido ūdensgūtnes rajonu, kam noteikta aizsargjosla 2.3 km rādiusā. Ar dzeramo ūdeņi no šī ūdensgūtnes rajona apgādā Ogres pilsētu. Artēziskos urbumus apsaimnieko atbilstoši Ūdens lietošanas atļaujai.

1.3.4. Augsnes

Ogres pilsētas apkārtnē raksturīgas tipiskas podzolaugsnes reljefa pacēlumos. Potenciālās ĪADT Z un DR daļā atrodas augstie jeb sūnu purvi, kuros izplatītas kūdraugsnes. Kūdras slāņa biezums ir 1.0-1.5 m.

Pēc FAO klasifikācijas: *Haplic Arenosols*, *Eutric Gleysols*, *Eutric Regosols*, *Eutric Podzoluvisols* (FAO klasifikācijas apzīmējumu skaidrojums 3. tabulā 20. lpp.).

3. tabula

FAO klasifikācijas apzīmējumu skaidrojums

Augšņu grupa	Skaidrojums
<i>Arenosols</i>	raksturīgi vāji izveidoti augsnes horizonti uz smilts cilmieža (pludmalē, kāpu rajonos);
<i>Gleysols</i>	raksturīgs izteikts gleja horizonts 50 cm dziļā slānī;
<i>Podzoluvisols</i>	raksturīga plāna humusa kārtā un gaišas krāsas podzolācijas horizonts; veidojušās uz limnoglaciālajiem nogulumiem;
<i>Regosols</i>	raksturīgs plāns, irdens virsslānis, kurš pārklājis cietu iezi (dolomītu).
Augšņu apakšgrupa	Skaidrojums
<i>Eutric</i>	raksturīga piesātinātība ar bāzēm;
<i>Haplic</i>	raksturīgs vienkāršs un normāls augsnes horizontu sakārtojums; veidojusies uz brīvos karbonātus saturošiem nogulumiem.

Ģeomorfoloģiskās uzbūves īpatnības Ogres Zilajos kalnos ietekmējušas augšņu īpašības. Teritorijā izplatītas augsnes uz karbonātus saturošiem cilmiežiem. Tas savukārt sekmējis īpatnēju, Latvijā aizsargājamu, augu sabiedrību izveidošanos Ogres Zilajos kalnos.

¹ Pēc taksācijas materiāliem, karjera platība 19.4 ha.

1.4. TERITORIJAS BIOĻĢSKAIS RAKSTUROJUMS

1.4.1. Flora

Ogres Zilie kalni ietilpst Viduslatvijas ģeobotāniskajā rajonā. Tā floru sastāda 1157 paparžaugu un sēkļaugu sugas. Rajonam raksturīgi egļu meži ar sugām nabadzīgu lakstaugu stāvu. I. Kabucis (1998) min, ka osu grēdu nogāzēs un pakājēs augošajos mežos lakstaugu stāvs ir sugām bagāts.

Dabas aizsardzības plāna izstrādē izmantoti botāniķes M. Eipures (1991) dati par retajām un aizsargājamajām augu sugām Ogres Zilo kalnu teritorijā, kā arī ekspertu rīcībā esošā informācija par teritorijas floru. 2003. gada veģetācijas sezonā veikta teritorijas botānisko vērtību inventarizācija (eksperti: D. Roze, M. Laiviņš, A. Bigačs), novērtētas augu sabiedrības un tās ietekmējošie faktori, pārbaudīts jau zināmo reto un aizsargājamo augu sugu atradņu stāvoklis, konstatētas jaunas atradnes.

Augu sabiedrības teritorijā novērtētas meža nogabalu līmenī, izmantojot maršrutu metodi.

Inventarizējot teritorijas retās un aizsargājamās augu sugas, lietota atradņu kartēšanas metode. Potenciālā dabas parka teritorija sadalīta kvadrātu tīklā, kas piesaistīts Latvijas ģeogrāfisko koordinātu sistēmai (LKS 92). Viena kvadrāta lielums – 250x250 m (platība 6.25 ha), pavisam nodalīti 68 kvadrāti (7.1. pielikums).

Aizsargājamo augu sugu sastopamības novērtēšanai katrā kvadrātā izmantota 3 baļļu skala:

- 1 balle – 1-2 sugas īpatņi;
- 2 balles – 3-10 sugas īpatņi;
- 3 balles – 11 un vairāk sugas īpatņi.

Tipisko, kā arī sinantropo augu sugu sastopamības novērtēšanai teritorijā izmantota 3 baļļu skala:

- 1 balle – sugas īpatsvars augu sabiedrībā <1%;
- 2 balles – sugas īpatsvars augu sabiedrībā 1-25%;
- 3 balles - sugas īpatsvars augu sabiedrībā >25%.

augu sabiedrības

Ogres Zilo kalnu teritorijā dominē boreālo skujuoku klases mežu augu sabiedrības. Mežos sastopamas biotopiem tipiskas, plaši izplatītās sugas, piem., dziedniecības mugurene, mūra mežsalāts, laimes palēcīte, pūkainā zemzālīte, u.c.

Lielas platības Ogres Zilajos kalnos aizņem priežu mežu augu sabiedrības ar asinssarkano gandreni. To izplatība ir saistīta ar karbonātisko cilmiežu ietekmi. Raksturīgās augu sugas ir plankumainā urlāja, mazais māršils, dziedniecības pātaine, kalnu rūgtdille. Nelielā platībā konstatētas slapjo priežu mežu un augsto purvu ciņu augu sabiedrības ar pundurbērzu.

tipiskās augu sugas

Teritorijā konstatētas 43 biežāk sastopamas, reģionam tipiskas augu sugas. Pārsvārā tās ir sausiem priežu mežiem, smilšainām vietām raksturīgās sugas, kā arī augi ar plašu ekoloģisko amplitūdu, kas ir sastopami dažādos biotopos. Teritorijas tipisko augu sugu saraksts ietverts 7.2. pielikumā.

sinantropās augu sugas

Vietās, kur antropogēnā slodze ir vairāk izteikta – ceļmalās, izcirtumos, un īpaši Ogres pilsētai piederošajā teritorijas daļā – konstatēta dabiskajiem mežiem neraksturīgu augu sugu ieviešanās. Tās ir lakstaugu sugas (augstā dižauza, sīkziedu sprigane), kā arī kokaugi: vārpainā korinte, spožā klintene, sarkanais plūškoks (7.3. pielikums). Konstatēta arī parastā zirgkastaņa, kas nav raksturīga teritorijas mežiem, bet izplatījies savvaļā no pilsētas stādījumiem. Minētajām augu sugām piemīt plaša ekoloģiskā amplitūda. Tām ir tendence izplatīties potenciālajā ĪADT.

Vairākas sinantropās augu sugas potenciālajā dabas parkā plaši izplatītas: parastā zirgkastaņa, augstā dižauza, spožā klintene, sīkziedu sprigane. Minētās augu sugas izvēlētas par teritorijas eitroficēšanās procesa indikatoriem, jo veido dabā labi nošķiramas grupas.

retās un aizsargājamās augu sugas

Teritorijas botānisko vērtību inventarizācijas laikā konstatētas 16 aizsargājamas augu sugas. No tām 15 ir ietvertas Latvijas Sarkanajā Grāmatā, 13 iekļautas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā (MK noteikumi Nr. 396, 14.11.2000.), septiņu augu sugu aizsardzībai veidojami mikrolieģumi (MK noteikumi Nr. 45, 30.01.2001.). Piecas sugas iekļautas Biotopu direktīvas, viena – Bernes konvencijas pielikumos. Sugu aizsardzības statuss ietverts 7.4. pielikumā.

Aizsargājamo augu sugu atradnes konstatētas tām raksturīgos biotopos, kas vairumā gadījumu ir priežu sili un sausi priežu meži uz karbonātus saturošiem cilmiežiem. Pundurbērza atradne konstatēta augstajā jeb sūnu purvā uz ciņiem, jumstiņu gladiolas atradne – mitrā krūmājā, mikroreljefa pazeminājumā. Sugas ir jutīgas pret to dzīvotnes pārveidošanu vai iznīcināšanu, meža zemsedzes bojāšanu, noplūkšanu. Vislielākais reto un aizsargājamo augu sugu skaits (deviņas sugas) konstatēts 142. kv., kas var būt saistīts ar lielāku karbonātisko iežu ietekmi un augtēnes īpašībām.

Vairākos meža nogabalos konstatētas dabisko meža biotopu indikatorsugas, piem., *Uloa crispera*, *Homalia trichomanoides*, *Graphis scripta*, *Acrocordia gemmata* (7.4. pielikums).

Meža nogabali, kur konstatētas reto un aizsargājamo sugu atradnes, atzīmēti kartē (7.5. pielikums). Reto un aizsargājamo augu sugu izplatība kvadrātu tīklā attēlota 7.6. pielikumā.

1.4.2. Fauna

Potenciālajā ĪADT 2003. gada veģetācijas sezonā pētītas divas organismu grupas: bezmugurkaulnieki un putni.

bezmugurkaulnieki

Potenciālās ĪADT entomofauna apsekota 2003. gada jūlijā (eksperts Jānis Gailis). Izmantota maršrutu metode. Teritorijā konstatētas sugas no 14 Latvijā bieži sastopamām, dzīvotnei tipiskām dzimtām (8.1. pielikums).

Teritorijā konstatēti veci koki, dažādu koku sugu mirusi koksne (kritālas, stumbeņi utt.) dažādās sadalīšanās stadijās, kas ir piemērotas dzīvotnes īpaši aizsargājamām kukaiņu sugām: priežu sveķotājkoksngrauzis, bērzu briežvabole,

vītolu slaidkoksngrauzis. Aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām piemērotas struktūras konstatētas teritorijas 128., 136., 143., 148., 154. kvartālā. Eksperts atzīmē, ka vecās (160-200 gadi) priedes potenciālā dabas parka Ogres pilsētas daļā ir īpaši piemērotas aizsargājamo kukaiņu sugu eksistencei.

Retās un aizsargājamās kukaiņu sugas, kurām potenciālajā ĪADT ir piemērotas dzīvotnes (veci koki, mirusi koksne), ietvertas 8.2. pielikumā.

putni

Potenciālās ĪADT ornitofauna pētīta 2003. gada jūnijā un jūlijā. Tika novērtēts teritorijas biotopu stāvoklis, to dabiskums un piemērotība putnu sugām; īpaša uzmanība veltīta Latvijā un ES aizsargājamo putnu sugu meklēšanai (eksperts Aivars Petriņš).

Konstatētas 24 bieži sastopamas putnu sugas (8.1. pielikums). Atbilstoši meža augšanas apstākļu tipiem un valdošajām koku sugām, teritorijā nodalāmas trīs putnu sugu sabiedrības:

- 1) sausu priežu mežu putnu sabiedrība uz osa. Tipiskās putnu sugas: žubīte, sila strazds, cekulzīlīte, sīlis, dižraibais dzenis, erickiņš, pelēkais mušķērājs, koku čipste, dziedātājstrazds;
- 2) lapkoku un jauktu lapkoku-egļu mežu putnu sabiedrība teritorijas R daļā. Raksturīgās putnu sugas – dobumpērētāji: mazais dzenis, dzilnītis, zilzīlīte, lielā zīlīte, čunčiņš, svirlītis, vālodze, melngalvas ļauķis;
- 3) mitru priežu-egļu mežu putnu sabiedrība teritorijas D daļā, osa pakājē. Meži ļoti noēnoti, raksturīgās putnu sugas ir: sarkanriklīte, melnais meža strazds, paceplītis, zeltgalvītis, pelēkā zīlīte, sīlis, vītītis, garastīte, lauku balodis.

Sausajā priežu mežā konstatēta viena īpaši aizsargājama suga – melnā dzilna. Ziņas par šīs putnu sugas aizsardzības statusu ietvertas 8.2. pielikumā.

Kopumā teritorijas ornitofauna ir tipiska sausu priežu mežiem Latvijā. Eksperts atzīmējis, ka apdzīvoto vietu tuvuma un augstās antropogēnās slodzes dēļ Ogres Zilie kalni ir maz piemēroti īpaši aizsargājamām putnu sugām.

1.4.3. Biotopi

Teritorijas biotopi aprakstīti 2003. gada veģetācijas sezonā (eksperti: D. Roze, M. Laiviņš, A. Petriņš, J. Gailis). Biotopus aprakstot un vērtējot, tika izmantoti teritorijas dabisko meža biotopu inventarizācijas materiāli (eksperts A. Petriņš), kā arī M. Laiviņa pētījumu dati par Ogres pilsētas biotopiem un augu sabiedrībām. Biotopi aprakstīti atbilstoši Latvijas Biotopu klasifikatoram (Kabucis 2001). Eiropas Savienības nozīmes biotopi aprakstīti pēc Biotopu rokasgrāmatas (Kabucis 2000).

Potenciālajā ĪADT “Ogres Zilie kalni” ir izveidojies daudzveidīgs biotopu komplekss – sastopami gan dabiskas, gan antropogēnas izcelsmes biotopi. Dabiskās izcelsmes biotopi ir meži un augstie jeb sūnu purvi. Antropogēnie biotopi ir grants karjers (plānā apskatīts kā stāvošu saldūdeņu biotops), elektropārvades līnijas, meža kvartālstigas, takas un ceļi.

Visi augstākminētie biotopi mijiedarbojas savā starpā, radot teritorijā daudzveidīgu ainavu un dzīvotni daudzām augu un dzīvnieku sugām.

1.4.3.1. Meži

Meža augšanas apstākļu tipi

Perspektīvā dabas parka teritoriju gandrīz visā platībā aizņem mežs, kas aug uz osa – garena un diezgan augsta paugura. Dominē sausas priežu monokultūru audzes – sākot no dažus desmitus gadu veciem meža nogabaliem līdz pat vairākus simtus gadu veciem priežu iecirkņiem. Teritorija gadu desmitus ir bijusi Ogres pilsētas zaļās zonas mežu sastāvdaļa, tādēļ kailcirte meža apsaimniekošanā pielietota tikai atsevišķās vietās, un saglabājies diezgan liels vecāku mežu īpatsvars.

Uz osa kores, tā nogāzēs un osa atzaros valda sausie meža augšanas apstākļu tipi – damaksnis un lāns, mazāk mētrājs un pavisam maz - sils. Valdošā koku suga ir priede.

Osa dienvidu pusē slapjie meži ir meliorēti ar dažāda dziļuma grāvjiem, kas liecina par to izveidošanu dažādos laikos. Nosusināšana mežu skārusi dažādā pakāpē: atsevišķi meža nogabali degradēti, pārtapuši kūdreņos; citi palikuši visai mitri un ir pieskaitāmi niedrājam, salīdzinoši maz izplatīts purvājs. Arī mitrākajos mežos dominējošā koku suga ir priede, piejaukumā bērzs, melnalksnis un apse.

Teritorijas meža augšanas apstākļu tipu karte 9.1. pielikumā.

Mežu apraksts pēc Latvijas Biotopu klasifikācijas

Lielāko Ogres Zilo kalnu teritorijas daļu aizņem priežu sausieņu meži. Reljefa pazeminājumos, saldūdens un purvu biotopu apkaimē izveidojušies slapjie priežu meži, kas atsevišķos nogabalos nosusināti. Vairākus meža nogabalus teritorijā veido bērzu, apšu, egļu un baltalkšņu sausieņu meži; nelielās platībās sastopami bērzu un jauktu koku slapjie meži, nosusinātie bērzu un egļu meži. Mežsaimnieciskās darbības rezultāts ir izcirtumi nabadzīgos sausieņu mežos (129. kv. 10. nogabals, 148. kv. 2. nogabals).

Atšķirīgie meži potenciālajā ĪADT ir izvietoti mozaīkveidīgi, to saskarsmes vietās izveidojušās daudzveidīgas pārejas joslas. Teritorijas biotopu karte 9.2 pielikumā.

Latvijā aizsargājami meža biotopi

44.7 ha lielu platību teritorijā aizņem **dabiski meža biotopi** (DMB), kuriem ir raksturīgi cilvēka ietekmes maz pārveidotas struktūras un procesi. 2.4 ha platībā sastopami **potenciāli dabiski meža biotopi** (pDMB). Ievērojamā daudzumā šajos meža nogabalos konstatēti bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgi elementi: mirusī koksne; dzeņveidīgo putnu sakalti un dobumaini koki; koki ar deguma rētām un resniem zariem, utt. Tāpat konstatētas vairākas dabisko meža biotopu indikatorsugas. Mirušās koksnes klātbūtne padara šos biotopus piemērotus aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu eksistencei.

Ogres pilsētas teritorijas daļā, osu grēdas korē un D nogāzē, vecs priežu mežs atbilst dabiskā meža biotopa definīcijai (nav oficiāli atzīts par dabisko meža biotopu). Sastopami bioloģiski veci koki, priedes ar deguma rētām, izteikti plakanām galotnēm un resniem līkiem zariem. Konstatēta dabisko meža biotopu indikatorsuga priežu cietpiepe. Biotops piemērots aizsargājamo kukaiņu sugu eksistencei.

Potenciālā dabas parka potenciālie dabiska meža biotopi un dabiska meža biotopi apkopoti 4. tabulā.

pDMB un DMB potenciālajā dabas parkā "Ogres Zilie kalni"

Nr.	kvartāls	nogabals	DMB	pDMB	veids	platība, ha
1.	128	4	x		LAP	8.5
2.	128	5	x		LAP	0.5
3.	128	8		x	MIS	2.4
4.	136	10	x		LAP	2.4
5.	143	4	x		LAP	1.9
6.	143	5	x		LAP	1.5
7.	154	12	x		SKUJ	1.2
8.	154	10	x		SKUJ	2.9
9.	154	8	x		SKUJ	7.0
10.	154	2	x		SKUJ	3.8
11.	Ogres pilsētas daļa*	gandrīz visi	x		SKUJ	15.0
KOPĀ						47.1

*nav veikta meža inventarizācija un taksācija;

Lielas platības teritorijā aizņem divi Latvijā **īpaši aizsargājami biotopi**: priežu meži ar asinssarkano gandreni (~23.6 ha) un priežu meži ar meža silpureni (~49.2 ha). Šo mežu izplatība ir saistīta ar karbonātisko iežu ietekmi uz augsnes ķīmiskajām īpašībām. Meži raksturojas ar daudzveidīgu zemsedzes veģetāciju, lielu reto un aizsargājamo augu sugu atradņu skaitu.

Eiropas Savienībā aizsargājami meža biotopi

Teritorijas ģeomorfoloģiskā uzbūve un reljefa īpatnības sekmēja ES retā un aizsargājamā biotopa – skujkoku mežu uz osiem – izveidošanos (ES biotopa kods 9060), 125.4 ha kopplatībā. Koku stāvu šajos mežos pārsvarā veido priede. Skujkoku mežos uz osiem potenciālajā ĪADT izveidojušās šādas Latvijā retas un aizsargājamas augu sabiedrības: priežu meži ar asinssarkano gandreni un meža silpureni.

Nelielās platībās (29.9 ha) potenciālā dabas parka teritorijā sastopami boreālie meži (9010*); teritorijas ZR daļā konstatēti dabiski veci lapkoku meži, kas ietilpst boreālo mežu klasē (9010*). 7.4 ha platībā konstatēti purvaini meži (90D0*).

Latvijā un ES aizsargājami meža biotopi ietverti teritorijas aizsargājamo platību kartē (9.3. pielikums). Latvijā un Eiropā aizsargājamās meža platības klāj 217.2 ha jeb ~70% no potenciālā dabas parka platības.

1.4.3.2. Purvi

Teritorijas ZA un DR daļā, reljefa pazeminājumos atrodas divi augstie jeb sūnu purvi, to platība ir, attiecīgi, 3.7 un 1.1 ha. Veģetāciju veido sūnu purviem raksturīgas augu sugas, t.sk. dzērvenes. Mazākajā purvā (141. kv. 3. nog.) konstatēta pundurbērza atradne, vitāla un ar tendenci paplašināties apkārtesošajos slapjajos mežos.

1.4.3.3. Stāvoši saldūdeņi

Ogres Zilo kalnu teritorijas R daļā atrodas grants karjers, kas pēc grants ieguves pārtraukšanas - 2002. gadā, aizpildījies ar gruntsūdeņiem. Ūdens veģetācijas un faunas attīstība tajā pašlaik ir sākumstadijā. Atsevišķās vietas gar krastu izveidojušās makrofītu audzes, to tuvumā konstatētas vairākas spāru sugas.

Karjera krasti stāvi, augstajā A krasta nogāzē, kas robežojas ar meža 142. kv. 2. nog., uzsākusies lineārā augsnes erozija.

1.4.3.4. Ruderālie biotopi

Pie ruderālajiem biotopiem teritorijā pieskaitāmi meža ceļi un takas, meža kvartālstigas, elektropārvades līnija teritorijas vidusdaļā. Eksperti atzīmē pastiprinātu meža zemsedzes bojāšanu, koku sakņu atsegšanos meža taku un ceļu malās, atsevišķās vietās nostaiģāšanas ietekmē uzsākusies augsnes erozija. Dabisko procesu traucēšanas un paaugstinātas antropogēnās slodzes rezultātā (nostaiģāšana, sadzīves atkritumu izmešana) ruderālo biotopu apkārtnē novērojama sinantropo augu sugu ieviešanās. Izplatoties teritorijā, tās var apdraudēt teritorijas dabiskos biotopus un tiem raksturīgās augu sugas.

1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS

1.5.1. Demogrāfiskā analīze

Potenciālā dabas parka teritorija nav apdzīvota.

Ogres Zilie kalni atrodas tuvu apdzīvotām vietām – Ogres un Ikšķiles pilsētai, potenciālā dabas parka A stūris ietverts Ogres pilsētā. Potenciālā dabas parka teritorija ir vizuāli augstvērtīga, piemērota aktīvai un pasīvai atpūtai, tāpēc tiek plaši apmeklēta.

22.4 ha no potenciālā dabas parka (kopplatība – 309.9 ha) ietilpst Ogres pilsētas R daļā. Pēc Ogres novada pašvaldības vortāla informācijas (www.ogre.lv), 2003. gadā Ogres pilsētā ir 26573 iedzīvotāji. Parka centrālā un R daļa (287 ha) ietilpst Ikšķiles pilsētā ar lauku teritoriju, Ikšķiles pilsētā ar lauku teritoriju iedzīvotāju skaits ir 6280 cilvēki (1998. g.).

1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi

1.5.2.1. Tūrisms un atpūta

Ogres Zilie kalni ir pievilcīga pastaigu, atpūtas un rekreācijas vieta, to apmeklē ne tikai Ogres pilsētas, bet arī Rīgas u.c. pilsētu iedzīvotāji.

Ogres Zilajos kalnos regulāri notiek orientēšanās sacensības, tiek organizēti vietējās un republikas nozīmes krosi. Populāri ir regulārie Zilo kalnu skrējieni. Ziemā teritorija tiek aktīvi izmantota slēpošanai, slēpotāji atbrauc arī no Rīgas un citām pilsētām. Ogres Zilie kalni bieži tiek ietverti jaunāko klašu skolēnu pārgājienu maršrutos. Karjers ir iecienīta peldvieta, to sākuši izmantot arī makšķernieki.

Ogres Zilie kalni piemēroti arī pasīvai atpūtai – pastaigām. Potenciālā dabas parka teritoriju plaši izmanto pastaigām ar suņiem, kā arī suņu apmācībai.

Var secināt, ka potenciālajā dabas parkā pārstāvēti gandrīz visi brīvā laika pavadīšanas veidi, kādi teritorijā iespējami, vadoties pēc tās reljefa un veģetācijas. Izveidojot dabas parku un labiekārtojot atpūtas infrastruktūru, atpūtnieku skaitam teritorijā būs tendence palielināties.

1.5.2.2. Mežsaimniecība

Potenciālā dabas parka mežus, izņemot Ogres pilsētai piederošos, apsaimnieko Rīgas meža aģentūra. Ņemot vērā Ogres Zilo kalnu augsto apmeklētību, mežu apsaimniekošana nav intensīva. Tā ļāvusi saglabāt un uzturēt teritorijas dabas vērtības.

129. kv. 10. nogabalā un 148. kv. 2. nogabalā ir izcirtumi. Saudzīga mežsaimnieciskā apsaimniekošana veikta 142. kvartālā, kas ir bagāts ar retajām un aizsargājamajām augu sugām. Cirtes nav atstājušas negatīvu ietekmi uz aizsargājamo augu sugu atradnēm.

1.5.2.3. Medības

Medību tiesības Ogres Zilo kalnu teritorijā pieder Rīgas Domei. Potenciālā dabas parka teritorija atrodas apdzīvotu vietu tuvumā, tāpēc teritorijā maz uzturas lielie medījamo dzīvnieki. Potenciālajā dabas parkā notiek gadījuma rakstura medības.

1.5.2.4. Citi izmantošanas veidi

Ogres Zilo kalnu mežaudzes izmanto Ogres meža tehnikums topošo mežkopju izglītošanas procesā (tiek noteikti audzes taksācijas rādītāji), kā arī Valsts Kvalifikācijas praktisko eksāmenu kārtošanai un Starptautisko Meža koledžu sacensību organizēšanai.

Teritorijas R daļā notiek izjādes ar zirgiem. Izjādēm tiek izmantotas vairākas taciņas, galvenokārt mazāk apmeklētās teritorijas daļās. Šo taku blīvums teritorijas R daļā ir diezgan liels, bet tās nav ļoti intensīvi izmantotas un parasti dabā ir grūti pamanāmas.

Pēc dabas aizsardzības plāna izstrādes darba grupas ekspertes D. Rozes sniegtajiem datiem, pēdējos gados teritorijā pieaug augu ievākšanas apjomi floristu izstrādājumiem un pārdošanai tirgos. Bieži izmantotā suga ir gada staipekņis, retāk tiek ievākti parastais plakanstaipekņis, čemuru palēks un mūžzaļā miltene. Tiek izmantotas arī meža silpurene, pļavas silpurene, spīdīgā stāvaine, Šrēbera rūšaine, sfagnu sūnas, *Cladina* ģints ķērpju sugas. Tiek ievāktas lazdu klūdziņas, kadiķu, egļu, priežu, āra bērzu zari un jaunie dzinumi, aplaužot un izkropļojot krūmus un kokus.

Eksperte norāda, ka ziedu salonos pārsvarā parādās sūnas un ķērpji; aizsargājамie augi tiek pārdoti galvenokārt tirgos, kur kontroles iespējas ir apgrūtinātas. Ogres pilsētā augu pārdošanas apjoms samazinās, bet augi tiek ievākti arī pārdošanai Rīgā. Īpaši lielos apjomos augi tiek ievākti rudenī.

1.6. INFORMĀCIJAS AVOTI

Literatūras saraksts:

A. Bernāns, 1978. Smilts-grants atradnes “Dubkalni” ģeoloģiskā atskaite. Ceļu projektēšanas institūts “Latgiprodortrans”.

A. Kalniņa, 1995. Klimatiskā rajonēšana. Latvijas Daba. Enciklopēdija. **2.** Rīga: Latvijas enciklopēdija, 245.

B. Ābola, 1983. Atskaite par smilts-grants atradnes “Dubkalni” ģeoloģiskās izmeklēšanas darbiem. Ceļu projektēšanas institūts “Latgiprodortrans”.

E. Bartkevičs, 1999. Ogre. Latvijas pilsētas. Enciklopēdija. Latvijas pašvaldību savienība, Latvijas pilsētu savienība, apg. “Preses nams”, 324-331.

E. Brastiņš, 1930. Latvijas pilskalni. Vidzeme. Rīga, 28-29.

I. Kabucis, 1998. Viduslatvijas ģeobotāniskais rajons. Latvijas Daba. Enciklopēdija. **6.** Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 69.

I. Kabucis, 2000. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Rīga: a/s “Preses nams”, 160 lpp.

I. Kabucis, 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Rīga: a/s “Preses nams”, 96 lpp.

I. Račinska, 2002. Rokasgrāmata īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādātājiem. Rīga: Ulma, 96 lpp.

J. Urtāns. Daugavas pilskalni. Daugavzeme. Ceļvežu sērija.

Karšu pielikums., 1998. Latvijas Daba. Enciklopēdija. **6.** Rīga: Preses Nams, 598 lpp.

Latvijas ģeogrāfijas atlants, 1999. (red. Krūmiņš). Rīga: Karšu izdevniecība Jāņa sēta, 39 lpp.

Latvijas pagasti, 2002. Enciklopēdija. **1.** Rīga: A/S “Preses nams”, 338-342.

V. Zelčs, 1997. Ogres Kangari. Latvijas Daba. Enciklopēdija. **4.** Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 51.

V. Zelčs, 1998. Viduslatvijas nolaidenums. Latvijas Daba. Enciklopēdija. **6.** Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 70-71.

V. Zelčs, 1998. Viduslatvijas zemiene. Latvijas Daba. Enciklopēdija. **6.** Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 71-73.

Каменская Е., 1974. Разведка песчано-гравийного месторождения “Дубкалны”. Ceļu projektēšanas institūts “Latgiprodortrans”.

Citi informācijas avoti:

Latvijas Valsts meža dienesta, Zviedrijas Ōstra GŃtland Meža pārvaldes un Valsts akciju sabiedrības Latvijas valsts meži” kopprojekta “Dabisko meža biotopu inventarizācija Latvijas valsts mežos” materiāli. Projekta norises laiks 1997.-2002. gg.

Dabisko meža biotopu inventarizācija Latvijas valsts mežos. Noslēguma pārskats 1997.-2002. gg.

Projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar *EMERALD/NATURA* 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” lauka darba anketas. Projekta norises laiks 2001.-2003. gads, izpildītājs Latvijas Dabas fonds, finansētājs *DANCEE*.

Pētījums par svešo augu sugu izplatību un ekoloģiju piekrastes kāpās Latvijā. Pārskats. Projekta norises laiks 2002. gads, izpildītājs LU Bioloģijas fakultāte, finansētājs LR Izglītības un zinātnes ministrija.

Latvijas hidrometeoroloģijas aģentūras sagatavotais Ogres Zilo kalnu klimatiskais raksturojums, izmantojot datus no tuvākajām meteoroloģiskajām stacijām., 2003. gada 18. septembrī.

Materiāli no projekta ekspertu personīgajiem arhīviem (nepublicēti).

Interneta adreses:

- www.km.gov.lv - Kultūras ministrijas mājas lapa
- www.lva.gov.lv - Latvijas Vides aģentūras mājas lapa
- www.lvm.lv - VAS “Latvijas Valsts meži” mājas lapa
- www.ogre.lv - Ogres novada pašvaldību vortāls
- www.vidm.gov.lv - Vides ministrijas mājas lapa
- www.vmd.gov.lv - Valsts meža dienesta mājas lapa

2. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS

2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Ogres Zilo kalnu teritorijai piemīt augsta dabas aizsardzības vērtība. Ģeomorfoloģiskā uzbūve, reljefa un augšņu īpašības sekmēja daudzveidīga biotopu kompleksa izveidošanos teritorijā, veidojot dzīvotni daudzām tipiskām, retām un aizsargājamām sugām. Potenciālā dabas parka teritorija ir bioloģiski daudzveidīga, konstatētas 16 aizsargājamas augu sugas, 3 Latvijā aizsargājami un 3 Eiropā aizsargājami biotopi. Būtiska vērtība ir dabiskie meža biotopi (DMB) Ogres Zilajos kalnos, jo šādi cilvēka mazpārveidoti meži Latvijā veido tikai aptuveni 3.4% valsts mežiem (Dabisko meža biotopu inventarizācija Latvijas valsts mežos. Noslēguma pārskats 1997.-2002. gg.).

Teritorijas dabas vērtības, ērtās piekļūšanas iespējas un tuvums apdzīvotajām vietām sekmē tās popularitāti. Ogres Zilie kalni ir iecienīta pasīvās un aktīvās atpūtas, kā arī treniņu un sacensību organizēšanas vieta plašā apkārtnē.

Ieteicamais Ogres Zilo kalnu aizsardzības statuss ir dabas parks.

Nelabiekārtotā rekreācijas infrastruktūra (nav izvietotas atkritumu urnas, labiekārtotas takas, peldvietas, utt.) nosaka, ka viens no būtiskākajiem teritoriju negatīvi ietekmējošajiem faktoriem ir stihiska atpūtnieku plūsma, kas rada pārlieku augstu antropogēno slodzi. Antropogēnās slodzes ietekmē teritorijā noris eitrofikācija, kas ir raksturīgs process lielākajai daļai mežu apdzīvotu vietu tuvumā. Eitrofikācijas ietekmē mainās biotopiem raksturīgā zemsedze, ieviešas invazīvas, sinantropas augu sugas.

Nepieciešams pārdomāti regulēt antropogēno ietekmi uz teritoriju, novirzot atpūtnieku plūsmu. Jānodrošina aizsargājamo augu sugu atradņu saglabāšana un uzturēšana, kā arī jāierobežo dabiskajiem biotopiem neraksturīgu augu sugu izplatīšanās.

Teritorijas aizsargājamās platības attēlotas kartē (9.3. pielikums). Antropogēnajai slodzei visvairāk pakļautās vietas un raksturīgākie teritorijas traucējumi parādīti 10. pielikumā. Teritorijas tūrisma infrastruktūra attēlota 12. pielikumā.

2.2. BIOTOPI KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLI EKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

2.2.1. Meži

Dabas aizsardzības vērtība

Potenciālās ĪADT "Ogres Zilie kalni" meži ir bioloģiski daudzveidīgi. Teritorijā konstatēti dabiskie meža biotopi, Eiropas Savienības aizsargājami biotopi - skujkoku meži uz osiem (ES biotopa kods 9060), boreālie meži (9010*) un purvaini meži (90D0*). Ievērojamas platības aizņem Latvijā īpaši aizsargājami biotopi – priežu meži ar asinssarkano gandreni un priežu meži ar meža silpurenī. Meži ir daudzu tipisku, retu un aizsargājamo augu sugu dzīvotne, vairāki meža nogabali ir piemēroti īpaši aizsargājamām kukaiņu sugām.

Potenciālā dabas parka Latvijā un Eiropā neaizsargājamās meža platībās (~25 % no teritorijas) konstatētas tikai dažas reto un aizsargājamo augu sugu atradnes. Tie pārstāv reģionam tipiskus mežus Ogres Zilo kalnu teritorijā; ieskaujot aizsargājamus mežus, tie veido buferzonu un nodrošina bioloģiski vērtīgāko mežu saglabāšanos.

Izcirtumi meža 129. kv. 10. nogabalā un 148. kv. 2. nogabalā nodrošina dzīvesvietu atklātu biotopu kukaiņiem, bet tie ir izveidojušies pēc meža ekosistēmu iznīcināšanas, un to bioloģiskā vērtība ir zema.

Sociālekonomiskā vērtība

Teritorijas mežiem piemīt augsta sociālekonomiska vērtība kā augstvērtīgai rekreācijai piemērotai vietai. Mežs tiek aktīvi izmantots ne tikai pastaigām un atpūtai, bet arī orientēšanās sacensību rīkošanai, sportošanai, sēņošanai, ogošanai, medībām. Notiek izjādes ar zirgiem. Liela nozīme mežiem ir skolēnu un Ogres meža tehnikuma audzēkņu izglītošanas procesā.

Mežiem piemīt sociālekonomiskā vērtība arī kā koksnes avotam, bet ilgākā laika periodā, sabiedrībai daudz nozīmīgākas ir meža estētiskās un rekreācijas vērtības.

Ietekmējošie faktori

Meža bioloģiskās vērtības negatīvi ietekmējošs faktors ir tā izmantošana rekreācijas nolūkos. Atpūtnieku atstātie atkritumi un nomīdītā zemsedze izmaina augu sabiedrību struktūru; ieviešas sinantropas, mežiem neraksturīgas augu sugas. Lielas problēmas rada teritorijas eitroficēšanās sadzīves atkritumu izgāšanas rezultātā un autotransporta pārvietošanās ārpus ceļiem, kas izraisa augsnes eroziju. Nelielās platībās konstatētas meždegas, kas radušās ugunsgrāmu dedzināšanas rezultātā karjera apkārtnē.

Mežsaimnieciskā darbība teritorijā ir saudzējoša un nav atstājusi būtisku negatīvu ietekmi uz mežos noritošajiem dabiskajiem procesiem, bet, veicot meža kopšanu, tiek izvāktas bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgas struktūras – kritālas, kalstoši koki, utt., tādējādi samazinot meža bioloģisko vērtību.

2.2.2. Purvi

Dabas aizsardzības vērtība

Reljefa pazeminājumos izveidojušies sūnu purvi ir nozīmīgi bioloģiskās daudzveidības palielināšanai teritorijā, jo tie ir īpatnēju, sūnu purviem raksturīgu sugu dzīvotne. Augsta bioloģiska vērtība piemīt pundurbērza atradnei pēc platības mazākajā purvā (141. kv. 3. nogabals). Regulējot ūdens režīmu, purvi ietekmē arī apkārtējo mežu mikroklīmu.

Sociālekonomiskā vērtība

Purvu sociāli ekonomiskā vērtība nav augsta; pārsvarā tie tiek izmantoti ogošanai (dzērvenes). Bioloģisko īpatnību dēļ tie nav uzskatāmi par saimnieciski vērtīgiem biotopiem. Potenciāli tie var kalpot sabiedrības izglītošanai (speciālu taku ierīkošana iepazīstināšanai ar mitrzemju biotopiem).

Ietekmējošie faktori

Antropogēnā ietekme uz purviem nav nozīmīga, galvenokārt tie ir pakļauti dabiskās sukcesijas ietekmei.

Eksperti norāda, ka pundurbērza atradne pakāpeniski paplašinās, kas liecina par sugai labvēlīgiem apstākļiem.

2.2.3. Stāvoši saldūdeņi

Dabas aizsardzības vērtība

Grants karjers “Dubkalni” Ogres Zilo kalnu teritorijas R daļā ir nesen aizpildījies ar gruntsūdeņiem. Veģetācija un ūdens dzīvnieku fauna tajā šobrīd ir izveidošanās sākumposmā, tādēļ šī biotopa dabas aizsardzības vērtība nav ļoti augsta. Sagaidāms, ka attīstības procesā karjera fauna un flora kļūs bagātākas.

Sociālekonomiskā vērtība

Pēc aizpildīšanās ar ūdeni karjers kļuvis par populāru atpūtas vietu vasaras sezonā. Tas tiek aktīvi izmantots kā peldvieta, atpūtas vieta, karjerā aizsākusies makšķerēšana. Nozīmīga ir tā estētiskā funkcija – priežu mežu ieskaitā ūdenstilpe ir ļoti gleznaina un pievilcīga.

Ietekmējošie faktori

Būtisks karjera stāvokli ietekmējošs faktors ir dabiskā sukcesija – ūdens augāja attīstīšanās, ūdens bezmugurkaulnieku ieviešanās. Dabiskās attīstības gaitā bioloģiskā daudzveidība karjerā palielināsies.

Karjers un tā apkārtnē ir pakļauti spēcīgai antropogēnai slodzei, īpaši vasaras sezonā. Rekreācijas ietekmē notiek karjera piesārņošana ar sadzīves un biogēnajiem atkritumiem, jo peldvietas nav labiekārtotas. Piebraukšana ar mašīnām izraisa zemesdzes bojāšanu karjera krastos un intensīvāk izmantotajās vietās – erozijas uzsākšanos (10. pielikums). Erozijai pakļauta arī augstā A krasta nogāze.

2.2.4. Ruderālie biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Teritorijas ruderālo biotopu – meža taku, ceļu, kvartālstīgu, kā arī elektropārvades līnijas dabas aizsardzības vērtība ir zema. Šajos biotopos ir traucēta meža dabiskā struktūra, veidoti labvēlīgi apstākļi sinantropajām augu sugām. Taku malas, kur veidojas labi gaismas apstākļi, ir piemērotas atsevišķu reto un aizsargājamo augu sugu (meža silpurene, pļavas silpurene) eksistencei, bet atradnes šajās vietās apdraud augu vākšana un motorizētās tehnikas pārvietošanās.

Sociālekonomiskā vērtība

Ruderālie biotopi ir teritorijas un tās apkārtnes infrastruktūras neatņemama sastāvdaļa. Meža ceļi un takas tiek plaši izmantoti pastaigām un sportošanai, taciņas teritorijas R daļā – izjādēm ar zirgiem. Ziemas periodā meža ceļus un platās trases kalna nogāzēs izmanto slēpošanai, slalomam un *snowboard* sportam.

Ietekmējošie faktori

Galvenais ietekmējošais faktors ir cilvēka darbība, šos biotopus izmantojot un uzturot.

Teritorijas dabisko biotopu retums, tipiskums un jutība pret antropogēnajiem faktoriem

Aizsargājami meža biotopi, kas ir izveidojušies Ogres Zilajos kalnos, ir reģionā reti sastopami. Šie biotopi – pārsvarā sausi priežu meži – raksturojas ar augstu jutīgumu pret antropogēno ietekmi. Zemsedze šādos biotopos ir viegli degradējama, tādēļ nostaigāšana aizkavē meža dabisko atjaunošanos; eutrofikācijas ietekmē notiek mežiem neraksturīgo augu sugu ieviešanās. Negatīvs faktors ir kritalu, nolūzušo zaru u.c. izvākšana, kas samazina mikrodzīvotņu skaitu biotopā, palēninot biotopa bioloģiskās daudzveidības palielināšanos.

Skujkoku un jauktie meži, kā arī sūnu purvi, ir reģionā plaši izplatīti. Šo biotopu jutīgums pret antropogēno ietekmi ir zemāks, bet pārmērīgas izmantošanas rezultātā to dabiskā attīstība tiek traucēta, notiek noplicināšanās un bioloģiskās vērtības samazināšanās.

2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLI EKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Dabas aizsardzības vērtība

Geomorfoloģiskā uzbūve un augšņu īpašības Ogres Zilajos kalnos nosaka to par piemērotību vairākām retām un aizsargājamām augu sugām.

Ogres Zilo kalnu teritorija ir bioloģiski daudzveidīga: šeit konstatētas 16 Latvijā retas un aizsargājamas augu sugas, no tām 6 augu sugas ir aizsargājamas arī Eiropā, teritorijā konstatēta viena aizsargājama putnu suga. Jāņem vērā, ka aizsargājamo augu populācijas konstatētas tām piemērotos biotopos un ir spējīgas ilgstoši pastāvēt un pašreproducēties. Tā, smiltāju esparsetes atradne Ogres Zilajos kalnos konstatēta jau 1895. gadā (K. R. Kupfers) un ir saglabājusies līdz mūsdienām.

Nozīmīga ir arī ar osu izplatību saistīto augu sugu klātbūtne Ogres Zilajos kalnos. Šo augu izplatība Latvijā ir ierobežota, jo tiem ir īpatnējas prasības pret vidi (piem., augsnes fizikāli ķīmiskajām īpašībām), tādēļ svarīgi saglabāt šo augu sugu atradnes.

Sociālekonomiskā vērtība

Retajiem un aizsargājamajiem augiem ir liela nozīme Ogres Zilo kalnu teritorijas estētiskās un rekreācijas vērtības paaugstināšanā. Iespējama arī to izmantošana sabiedrības izglītošanas procesā (bukleti; informācijas stendi ar augu attēliem un aprakstiem), bet ir jārēķinās ar to, ka apmeklētāju izglītošana var apdraudēt augu sugu atradnes populāciju attīstību.

Bieži augi teritorijā tiek ievākti to dekoratīvo īpašību dēļ un pārdoti, gan atsevišķi, gan kā dekoratīvo pušķu sastāvdaļa. Pārdošana notiek ne tikai Ogres pilsētas tirgos, bet arī Rīgas pilsētā.

Ietekmējošie faktori

Būtisku negatīvu ietekmi uz Ogres Zilo kalnu retajiem un aizsargājamajiem augiem atstāj ievākšana dekoratīvajiem nolūkiem; zemsedzes bojāšana nostaigāšanas rezultātā intensīvāk apmeklētajās vietās; kā arī sadzīves atkritumu izgāšana.

Reto augu atradnes var apdraudēt sinantropo augu sugu ieviešanās teritorijā augstas antropogēnās slodzes rezultātā, kā arī apēnošana krūmu stāva blīvuma palielināšanas rezultātā. Jāņem vērā, ka 142. kv. 2. nogabalā vairākas reto un aizsargājamo augu sugu atradnes konstatētas karjera malā, un tās var apdraudēt karjera krasta augsnes erozija. Melnās dzilnas populāciju ietekmējošie faktori nav konstatēti.

Reto un aizsargājamo sugu tipiskums, retums un jutība pret antropogēnajiem faktoriem

Lielākā daļa potenciālajā dabas parkā sastopamo aizsargājamo augu sugu Latvijā ir reti un nevienmērīgi izplatītas. To izplatība pārsvarā saistīta ar jutīgu biotopu – sausajiem priežu mežiem (bieži – uz karbonātus saturošajām augsnēm), tādēļ sugas ir jutīgas pret antropogēno ietekmi un var izzust mežsaimnieciskās darbības vai pārmērīgas rekreācijas slodzes rezultātā.

Pundurbērza atradne Ogres Zilajos kalnos konstatēta tam raksturīgā biotopā, bet nav tipiska dotajā Latvijas reģionā (suga izplatīta gk. Ziemeļvidzemē).

2.4. CITAS TERITORIJAS VĒRTĪBAS UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Ogres Zilie kalni ir īpatnējs ģeomorfoloģisks veidojums – osu grēda. Šādi reljefa veidojumi Latvijā nav bieži sastopami un ir apdraudēti kā vērtīgs grants un oļu avots. Arī Ogres Zilo kalnu teritorijā 20. gs. otrajā pusē veikta grants ieguve, daļēji norokot Grantskalnus.

Osiem piemīt ne tikai ģeomorfoloģiska un bioloģiska, bet arī estētiska vērtība: daudzās vietās no kalnu virsotnēm paveras gleznaina skatu perspektīva. Tas paaugstina teritorijas kopējo rekreācijas vērtību. Stāvās nogāzes ir ļoti piemērotas slēpošanai un ir populāra slēpošanas vieta ne tikai vietējo iedzīvotāju, bet arī citu pilsētu iedzīvotāju vidū.

Kultūrvēsturiskā vērtība piemīt Zilo kalnu pilskalnam, kas ir valsts aizsargājams kultūrvēsturiskais piemineklis. Laika gaitā pilskalns praktiski iznīcināts, bet tam piemīt potenciāla zinātniskā vērtība.

2.5. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS

Īss potenciālās ĪADT vērtību apkopojums un pretnostatījums sniegts 5. tabulā. Katrai vērtībai norādīti pozitīvi (+) un negatīvi (-) ietekmējošie faktori.

5. tabula

Potenciālās ĪADT "Ogres Zilie kalni" dabas un sociālekonomiskās vērtības un tās ietekmējošie faktori

Dabas vērtība	Sociālekonomiskā vērtība	Ietekmējošie faktori
Meži		
DMB – cilvēka darbības mazskarti vai neskarti meži. Latvijā reti biotopi. Reto un prasīgo sugu – DMB indikatorsugu dzīvotne	Teritorijas mežiem piemīt augsta rekreācijas vērtība. Piemēroti ogošanai, sēņošanai. Koksnes avots un medījamo dzīvnieku mājvieta.	(-) Mežsaimnieciskā darbība samazina mežu bioloģisko vērtību (-) Intensīvās rekreācijas slodzes rezultātā tiek bojāta meža zemsedze (+) Sūnu purvi ietekmē blakusesošo meža nogabalu mikroklimatu
Latvijā un ES aizsargājami meži – vairāku reto un aizsargājamo augu sugu dzīvotne; reti biotopi		
Citi teritorijas meži nodrošina vērtīgu mežu saglabāšanos (buferzona), ir daudzu tipisku sugu dzīvotne		
Purvi		
Specifisku, ar sūnu purviem saistītu sugu dzīvesvieta. Regulē ūdens režīmu. Pundurbērza atradne	Ogošanas vieta. Iespējama izmantošana sabiedrības izglītošanas nolūkos (izziņu taku ierīkošana)	(+) Dabisko īpatnību dēļ maz pakļauti antropogēnai slodzei (+) Purvu stāvokli ietekmē dabiskā sukcesija
Stāvoši saldūdeņi		
Grants karjera bioloģiskā vērtība salīdzinoši zema: faunas un veģetācijas attīstības sākumstadija	Populāra atpūtas vieta. Augsta estētiska un rekreācijas vērtība. Iespējama grants ieguves turpināšana	(-) Piesārņošana rekreācijas ietekmē, apkārtnes zemsedzes bojāšana autotransporta kustības rezultātā (+) Dabiskās sukcesijas gaitā karjera bioloģiskā vērtība pieaug
Retās un aizsargājamās sugas		
Konstatētas 16 Latvijā un Eiropā retas augu sugas, kā arī viena reta un aizsargājama putnu suga	Vairākām sugām piemīt augsta estētiska vērtība, tās ir arī peļņas avots (tiek ievāktas pārdošanai)	(-) Dekoratīvo augu ievākšana var apdraudēt populāciju eksistenci (-) Invazīvās augu sugas, blīvs krūmu stāvs apdraud vairākas reto augu populācijas

		(-) Karjera A krasta erozija apdraud aizsargājamo augu populācijas 142. kv. 2. nogabalā
Ruderālie biotopi		
Bioloģiskā vērtība zema. Lineāri biotopi – var kalpot par sugu pārvietošanās “koridoriem”	Teritorijas un tās apkārtnes infrastruktūras elements. Augsta sociālekonomiskā vērtība	(+) Cilvēka darbība: biotopi tiek izmantoti un uzturēti
Ģeomorfoloģija		
Osu grēda – unikāls ģeomorfoloģisks veidojums	Izteiksmīgs reljefs nodrošina teritorijas augsto ainavisko vērtību	(-) Grants ieguvei daļēji norakti Grantskalni (izveidots karjers) (-) Nostaigāšana un nobraukāšana – augsnes erozijas cēlonis
Kultūrvēsturiskās vērtības		
	Zilo kalnu pilskalns – valsts aizsargājams kultūrvēsturiskais piemineklis; potenciāls zinātniskās izpētes objekts	(-) Pāri pilskalnam agrāk gāja lielceļš uz Tīnūžiem (-) Bijušā uguns novērošanas torņa ierīkošana

No 5. tabulā sniegtajiem datiem var secināt, ka ir iespējams saskaņot dabas aizsardzības prasības Ogres Zilo kalnu teritorijā ar rekreācijas vajadzībām, labiekārtojot teritoriju un novirzot cilvēku plūsmu uz mazāk jutīgām vietām. Grūtāk atrisināma ir pretruna starp dabas aizsardzības un mežsaimnieciskajām interesēm. Jāņem vērā, ka sabiedrībai nozīmīga ir teritorijas mežu rekreācijas vērtība. Saglabājot teritorijai raksturīgo kultūrvēsturisko ainavu lielā mērā tiks uzturētas potenciālā dabas parka bioloģiskās vērtības.

3. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI

3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI

- 3.1.1. Nodrošināta koordinēta teritorijas pārvalde un apsaimniekošana**
- 3.1.2. Teritorija iezīmēta administratīvi teritoriālo vienību plānos un valsts kadastrālās uzmērīšanas dokumentos, saskaņā ar Latvijas likumdošanu**
- 3.1.3. Saglabātas teritorijas dabas vērtības, vienlaicīgi nodrošinot teritorijas izmantošanu sabiedrības interesēs – atpūtai un sportam**

3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTAJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM

Teritorijas bioloģisko vērtību saglabāšana un uzturēšana

- 3.2.1. Nodrošināta teritorijai raksturīgo augu sabiedrību saglabāšana**
- 3.2.2. Ierobežota augsnes erozija osu nogāzēs un karjera krastos**

Teritorijas rekreācijas vērtības paaugstināšana, atpūtnieku plūsmas novirzīšana

- 3.2.3. Teritorija attīrīta no sadzīves atkritumiem**
- 3.2.4. Labiekārtota teritorijas atpūtas infrastruktūra**
- 3.2.5. Iedzīvotājiem un apmeklētājiem pieejama informācija par teritorijas dabas vērtībām un infrastruktūras elementiem, Latvijas likumdošanā noteiktajās robežās**
- 3.2.6. Uzturēta izveidotā teritorijas rekreācijas infrastruktūra**

Teritorijas dabas vērtību stāvokļa un piedāvāto pasākumu efektivitātes vērtēšana

- 3.2.7. Izstrādāta un pielietota pasākumu sistēma teritorijas dabas vērtību stāvokļa izmaiņu un piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes novērtēšanai**

4. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

Apsaimniekošanas pasākumi plānoti laika periodam no 2004. līdz 2010. gadam. Pasākumi izvirzīto īstermiņa mērķu sasniegšanai sagrupēti 6. tabulā, katram pasākumam norādot izpildes termiņu, prioritāti, potenciālo izpildītāju un izpildes rādītāju.

Orientējošas izmaksas par biotehnisko pasākumu veikšanu un izziņas infrastruktūras iekārtošanu, kā arī Ogres meža tehnikuma piedāvātie izcenojumi atpūtas infrastruktūras elementiem, norādītas 7. tabulā (42. lpp). Plāna izstrādes procesā nav iespējams norādīt citu pakalpojumu izmaksas, jo tās atkarīgas no izpildītāja, kas, iespējams, tiks izvēlēts konkursa kārtībā.

Pasākumus nepieciešams izpildīt, sākot ar dabas aizsardzības plāna apstiprināšanas datumu, ja pasākuma aprakstā nav noteikts citādi. Ieteikto pasākumu apraksts sniegts 43 lpp. Apsaimniekošanas pasākumu veikšanas vietas parādītas kartē (11., 12. pielikums).

6. tabula

Apsaimniekošanas pasākumi potenciālai ĪADT "Ogres Zilie kalni"

Pasākums	Izpildes termiņš, prioritāte	Izpildītājs	Izpildes rādītājs
3.2.1. Nodrošināta teritorijai raksturīgo augu sabiedrību saglabāšana			
1. Nodrošināt labvēlīgus augšanas apstākļus īpaši aizsargājamo augu sugām	2004.-2005. g. I	Plāna ieviešs, sadarbībā ar Ogres meža tehnikumu, piesaistot attiecīgās nozares ekspertus izpētes pasākumu veikšanai	2. stāva egles un parastā pīlādža skaits samazināts par 80%. Izstrādāti pasākumi šaurlapu lakača atradņu saglabāšanai
2. Ierobežot sinantropo kokaugu sugu izplatīšanos teritorijā	2004.-2005. g. I	Plāna ieviešs, sadarbībā ar Ogres meža tehnikumu, Ogres novada domi un Iksķiles pilsētas ar I.t. domi	Spožās klintenes, vārpainās korintes, spireju skaits teritorijā samazināts par 80%
3. Veikt pļaušanu ainavas saglabāšanai un priedes dabiskās atjaunošanās veicināšanai	Divas reizes gadā, sākot ar 2004. g. I	Plāna ieviešs, sadarbībā ar Ogres meža tehnikumu, Ogres novada domi un Iksķiles pilsētas ar I.t. domi	Priedes Ogres pilsētas teritorijas daļā nav apēnotas; notiek priedes atjaunošanās 11. pielikumā norādītajos meža nogabalos

4. Veikt augsnes uzirdināšanu priedes dabiskās atjaunošanās veicināšanai	2005.-2006. g. II	Plāna ieviešs, sadarbībā ar Ogres meža tehnikumu un Ogres novada domi	Atsegta minerālaugsne 6-10 m ² lielās platībās
3.2.2. Ierobežota augsnes erozija osu nogāzēs un karjera krastos			
1. Nocirstos kokus izklāt erodētajās nogāzēs	2005. g. decembris I	Plāna ieviešs, sadarbībā ar Ogres meža tehnikumu	Nogāzes nostiprinātas, izklājot tajās nocirstos kokus. Nenotiek erodēto platību palielināšanās
2. Aizliegt motorizētā transporta kustību vietās, kur tā izraisa zemes bojāšanu un augsnes eroziju	2004.-2005. g. I	Plāna ieviešs, sadarbībā ar Ikšķiles pilsētu un ar I.t. un Ogres novada domi;	Izvietotas 11 braukšanas aizlieguma zīmes un/vai barjeras; nenotiek transporta kustība tam neparedzētajās vietās
3.2.3. Teritorija attīrīta no sadzīves atkritumiem			
1. Izvēkt sadzīves atkritumus no teritorijas	2004. g. decembris I	Plāna ieviešs, sadarbībā ar Ikšķiles pilsētu ar I.t., un Ogres novada domi	Teritorijā nav redzami atkritumi
3.2.4. Trīs gadu laikā labiekārtota teritorijas atpūtas infrastruktūra			
1. Sakārtot taku tīklu teritorijā	2005. g. decembris I	Plāna ieviešs, sadarbībā ar Ikšķiles pilsētu ar I.t., Ogres novada domi, kā arī sabiedrības grupu pārstāvjiem (slēpotāji, orientieristi, vieglatlēti, <i>snowboard</i> , jāšanas sporta pārstāvji u.c.);	Labiekārtotas takas un atpūtas vietas; pastaigas ar suņiem novirzītas uz mazāk apmeklētām teritorijas vietām; slēpošanas trases; ierīkotas 6 trepes un 1 drošs <i>snowboard</i> tramplīns; izveidotas 4 (6) autostāvvietas
2. Labiekārtot takas			
3. Labiekārtot slēpošanas un <i>snowboard</i> trases			
4. Labiekārtot stāvvietas karjera apkārtnē un Tīnūžu ceļa malā	2006. g. decembris I		
5. Labiekārtot apmeklētāju pulcēšanās vietas	2007. g. decembris I		

3.2.5. Iedzīvotājiem un apmeklētājiem pieejama informācija par teritorijas dabas vērtībām un infrastruktūras elementiem, likumdošanas noteiktajās robežās			
1. Uzstādīt 8 informācijas standus	2005.-2008. g. III	Plāna ieviešs, sadarbībā ar Ikšķiles pilsētas ar I.t. domi un Ogres pilsētas domi, informācija uz stendiem jāaskaņo ar DAP.	Ogres pilsētas iedzīvotājiem un teritorijas apmeklētājiem pieejama informācija par teritoriju bukletu, informācijas stendu (kopā 8 stendi), publikāciju veidā; ierīkots viens informācijas centrs
2. Sagatavot un izplatīt bukletus ar informāciju par teritoriju			
3. Karjera apkārtnē ierīkot teritorijas informācijas centru			
4. Sniegt informāciju par teritoriju <i>Internet</i> tīklā, Ogres pilsētas preses izdevumos			
3.2.6. Uzturēta izveidotā teritorijas rekreācijas infrastruktūra			
1. Regulāri pārbaudīt izveidotās infrastruktūras elementu stāvokli un uzturēt tos	III	Plāna ieviešs, sadarbībā ar Ikšķiles pilsētas ar I.t. Domi un Ogres pilsētas domi	Infrastruktūras elementi nav sabojāti, atkritumu urnas nav pārpildītas, tiek regulāri izvestas 6 tualetes
2. Nodrošināt regulāru atkritumu izvešanu no urnām, tualesu izvešanu			
3.2.7. Izstrādāta un pielietota pasākumu sistēma teritorijas dabas vērtību stāvokļa izmaiņu un piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes novērtēšanai			
1. Izstrādāt biotopu un aizsargājamo sugu atradņu stāvokļa novērtēšanas pasākumu sistēmu	2004.-2005. g. II	Koordinē dabas aizsardzības plāna ieviešs, piesaistot attiecīgās nozares ekspertus – botāniķus, entomologus, meža ekspertus u.c., sadarbībā ar DAP un LDF.	Izstrādāti principi sugu atradņu un biotopu stāvokļa vērtēšanai
2. Izstrādāt piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes novērtēšanas pasākumu sistēmu			
3. Veikt biotopu un aizsargājamo sugu atradņu stāvokļa un apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitoringu	Vienu reizi gadā, sākot ar 2006. g. III		Pieejami monitoringa dati par teritoriju

**Orientējošas pasākumu veikšanas izmaksas,
kuras bija iespējams precizēt plāna izstrādes procesā**

Pasākums	Izmaksas
Pļaušana (ar tehniku)	18 Ls/ha
Pļaušana (ar rokām)	38 Ls/ha
Zāles savākšana ar tehniku	17 Ls/ha
Zāles ārdīšana un siena savākšana ar rokām	54 Ls/ha
Krūmu izciršana	110 Ls/ha Piesaistot pasākuma izpildei Ogres meža tehnikuma audzēkņus vasaras prakses laikā, tā var būt arī lētāka
Lapenes tipa atpūtas vieta	600-800 Ls
Koka galds ar 2 soliem	100-150 Ls
Koka atkritumu urna (50 l)	30 Ls
Koka šūpoles	80-100 Ls
Koka smilškaste	20-30 Ls
Informācijas stends	100 Ls
Takas/slēpošanas trases marķējoša zīme	5 Ls
Brīdinoša zīme " <i>Uzmanību! Trase</i> "	5-10 Ls
Bukleta sakārtošana un izdošana	600-1200 Ls (atkarībā no metiena)

Apsaimniekošanas pasākumu apraksts

3.2.1. Nodrošināta teritorijai raksturīgo augu sabiedrību saglabāšana

Ogres Zilo kalnu bioloģisko vērtību apsekošanas rezultātā konstatēts, ka augstā rekreācijas slodze, izraisot neraksturīgu augu sugu ieviešanos, netieši ietekmē to stāvokli. Dabiskās sukcesijas gaitā notiek pakāpeniska augu sabiedrību maiņa, ieviešoties eglei; rezultātā teritorija var kļūt nepiemērota reto augu sugu eksistencei.

Teritorijas dabisko augu sabiedrību saglabāšanai nepieciešama noteiktu biotehnisku pasākumu veikšana.

1. Nodrošināt labvēlīgus augšanas apstākļus īpaši aizsargājamo augu atradnēm

1.1. Izcirst egli 2. stāvā un parasto pīlādzi krūmu stāvā, 35.5 ha platībā.

Teritorijā konstatētas vairākas gaismas prasīgas īpaši aizsargājamās augu sugas – zāļlapu smiltenīte, Ruiša pūķgalve, smiltāju esparsete, lielziedu uzpirkstīte un jumstiņu gladiola. To atradnes apdraud egles ieviešanās un krūmu stāva blīvuma palielināšanās, kas samazina augiem pieejamo gaismas daudzumu. Egles ieviešanās izraisa arī augsnes paskābināšanos, kā rezultātā augtene kļūst nepiemērota aizsargājamajiem augiem.

Atradņu saglabāšanai nepieciešams veikt egles izciršanu 2. stāvā un parastā pīlādža izciršanu krūmu stāvā, samazinot to daudzumu par apt. 80%, 11. pielikumā norādītajos meža nogabalos. Pasākuma izpildei iespējams piesaistīt Ogres meža tehnikuma audzēkņus vasaras prakses laikā.

1.2. Veikt šaurlapu lakača bioloģijas un ekoloģijas izpēti teritorijā.

Ogres Zilo kalnu teritoriju apsekojušie eksperti norāda uz nepieciešamību veikt retās un aizsargājamās sugas – šaurlapu lakača izpēti, nosakot sugas prasības pret vidi. Šobrīd pieejamā informācija par sugas bioloģiju un ekoloģiju ir nepietiekoša, lai noteiktu tās atradņu saglabāšanai nepieciešamos pasākumus. Atradnes konstatētas 142. kv. 2. nogabalā un 143. kv. 14. nogabalā.

Sugas izpētei nepieciešams piesaistīt attiecīgās nozares ekspertu(s) un piesaistīt ar šo tēmu saistītus speciālistus – Māri Laiviņu no Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes. Nepieciešams nodrošināt atbilstošu apsaimniekošanas pasākumu izpildi šaurlapu lakača atradnēm, saskaņā ar izpētes rezultātiem.

2. Ierobežot sinantropo kokaugu sugu (spirejas, vārpainā korinte, spožā klintene) izplatīšanos teritorijā, 69 ha platībā

Teritorijas lielāko daļu klāj sausie priežu meži, kuriem ir raksturīgs skrajš krūmu stāvs, bet antropogēnās ietekmes rezultātā mežos notiek masveidīga sinantropo kokaugu sugu – spireju, spožās klintenes, vārpainās korintes ieviešanās. Mežu dabiskā stāvokļa saglabāšanai un uzturēšanai nepieciešams ierobežot spožās klintenes, spirejas, vārpainās korintes izplatīšanos, samazinot šo augu skaitu par apt. 90%. Kā vienkāršākā metode tiek ieteikta izciršana (LU Bioloģijas fakultāte, 2002).

Ņemot vērā augstākminēto augu sugu ātrās izplatīšanās spējas, pasākuma izpilde jāveic veģetācijas sezona sākumā, pirms sēklu nogatavošanās, kā arī vēlāk veģetācijas sezona laikā – jāiznīcina sakņu atvases. Nepieciešams regulāri apsekot teritoriju, lai savlaicīgi pamanītu atvašu parādīšanos - atvašu zelšana atkarīga arī no teritorijas mikroklimata.

Alternatīva metode sinantropo kokaugu iznīcināšanai – izrakšana vai izraušana ar saknēm. Izvēloties izrakšanu ar saknēm, jāuzmanās degradēt zemsedzi plašās platībās.

Ieteiktās mehāniskās metodes ir lētākas un vieglāk organizējamas, nekā ķīmiskās un bioloģiskās metodes, kā arī mazāk apdraud teritorijas augu sabiedrības.

Pasākuma izpildei iespējams piesaistīt Ogres meža tehnikuma audzēkņus vasaras prakses laikā.

3. Veikt pļaušanu esošās ainavas saglabāšanai un priedes dabiskās atjaunošanās veicināšanai

3.1. Veikt pļaušanu Ogres pilsētas teritorijas daļā, ~20.3 ha platībā.

Ogres pilsētas teritorijas daļā vietām izveidojusies parkam līdzīga ainava ar zālājiem un vairākām vecām priedēm, kas ir nozīmīgas bezmugurkaulnieku daudzveidībai un potenciāli piemērotas aizsargājamām kukaiņu sugām. Lai nodrošinātu labvēlīgus apstākļus kukaiņu eksistencei, ir jāsaglabā esošā ainava, nepieļaujot krūmu ieviešanos un priežu stumbru apēnošanu. Šim mērķim nepieciešams divas reizes gadā pļaut platības ap priedēm, 11. pielikumā norādītajās vietās.

Pļaušana nepieciešama arī teritorijas robežās, asfaltēto ceļu malās, kas aizaug ar ruderalajām graudzālēm (skat. 11. pielikums). Pļaušana jāveic divas reizes gadā.

3.2. Veikt pļaušanu priedes dabiskās atjaunošanās veicināšanai, 7.1 ha platībā.

Teritorijas 134. kv. 5. un 11. nogabalu, 136. kv. 8. nogabalu, kā arī 128. kv. 14. nogabalu veido retas bērzu audzes. Augstais graudzāļu īpatsvars zemsedzē nepieļauj bioloģiski un estētiski vērtīgo priežu mežu izveidošanos, jo tiek traucēta priežu sēklu dīģšana. Veicināt priedes dabisko atjaunošanos šajos nogabalos iespējams pielietojot regulāru pļaušanu, bet ir jāņem vērā, ka minētais pasākums nenodrošina augsnes zemsegas iznīcināšanu. Augsnes virskārtā notiek slāpekļa akumulācija, un liels barības vielu daudzums veicina lakstaugu un krūmu ieviešanos.

Risinājums priedes atjaunošanās veicināšanai būtu regulētās skrejuguns pielietošana. Šī pasākuma izpilde nodrošinātu minerālaugsnes atsegšanos, iznīcinot ar slāpekli bagāto zemsegu, un veicinātu priežu sēklu iesēšanos un dīģšanu. Pareizai pasākuma organizēšanai jāveltī liela uzmanība, ņemot vērā apdzīvoto vietu tuvumu. Tāpat jāpiezīmē, ka uguns pielietošana biotopu apsaimniekošanā lielākā daļā sabiedrības uzskata par bīstamu un pretrunīgu pasākumu. Meža ugunsgrēki sausieņu mežos bijis vēsturiski nozīmīgs un dabiskajām ekosistēmām raksturīgs faktors. Mūsdienās uguns darbība kopumā ir stipri ierobežota un tiek veiksmīgi kontrolēta, pateicoties labi attīstītai novērošanai un apsardzībai, blīvam ceļu un (aizsarg)stīgu tīklam u.tml. Lai gan uguns ir būtisks sausieņu priežu mežu un virsāju apsaimniekošanas līdzeklis Kanādā, Skandināvijas valstīs un Lielbritānijā u.c., šī

plāna kontekstā tā turpmāk netiks apskatīta. Tāpat jāuzsver, ka Latvijā nav uzkrāta liela pieredze par regulētās skrejuguns pielietošanu kā aktīvu noteiktas teritorijas apsaimniekošanas pasākumu.

Regulētas skrejuguns pielietošanas iespējas potenciālā dabas parka apsaimniekošanā būtu jāizskata dabas aizsardzības plāna atjaunošanas laikā, apkopojot laika periodā līdz 2010. gadam veikto pētījumu un eksperimentu rezultātus par regulētas skrejuguns pielietošanu kā apsaimniekošanas pasākumu biotopa uzturēšanai.

4. Veikt augsnes uzirdināšanu priedes dabiskās atjaunošanās veicināšanai

Eksperti norāda, ka priedes dabiskās atjaunošanās veicināšanai Ogres Zilo kalnu galvenās osu grēdas D nogāzē, saules apgaismotajās vietās, nepieciešams vairākās 6-10 m² lielās platībās novākt zemsedzes veģetāciju un uzirdināt augsnes virskārtu. Pasākuma izpilde nodrošinās priedes sēklu iesēšanos minerālaugsnē, kas ir obligāts nosacījums sēklu dīģšanai. Pieļaujama tikai rokas darbarīku izmantošana.

Pasākuma izpildei iespējams piesaistīt Ogres meža tehnikuma audzēkņus vasaras prakses laikā.

3.2.2. Ierobežota augsnes erozija osu nogāzēs un karjera krastos, divu gadu laikā

1. Nocirstos kokus izklāt erodētajās nogāzēs

Teritorijā novērojama lineārās augsnes erozijas uzsākšanās stāvajās osu nogāzēs, kā arī karjera A nogāzē, kas apdraud reto un aizsargājamo augu atradnes 142. kv. 2. un 5. nogabalā. Iespējamais paņēmieni erozijas apturēšanai ir nocirsto koku (egle, parastais pīlādzis, spirejas, spožā klintene, vārpainā korinte) izklāšana stāvajās nogāzēs, perpendikulāri nogāzes slīpumam. Pasākuma izpildē jāpielieto tikai sinantropo kokaugu stumbri, lai nenotiktu sakņu atvašu veidošanās. Pasākuma izpildei iespējams piesaistīt Ogres meža tehnikuma audzēkņus vasaras prakses laikā.

2. Aizliegt motorizētā transporta kustību vietās, kur tā izraisa zemsedzes bojāšanu un augsnes eroziju

2.1. Aizliegt motorizētā transporta kustību vietās, kur tā izraisa zemsedzes bojāšanu un augsnes eroziju.

Pārvietošanās ar automašīnām, motocikliem u.c. pa meža ceļiem Ogres Zilajos kalnos izraisa meža zemsedzes bojāšanu, kā arī augsnes erozijas uzsākšanos atsevišķās nogāzēs. Braukšanas intensitāte ir īpaši augsta vasarā karjera apkārtnē.

Nepieciešams ierobežot motorizētā transporta kustību pa erozijai pakļautajiem teritorijas meža ceļiem, uzstādot ceļa satiksmes zīmes "Iebraukt aizliegts" un/vai izvietojot uz ceļiem barjeras. Paredzēta 11 zīmju uzstādīšana, lai ierobežotu transporta kustību (skat. 12. pielikums); iespējams apvienot zīmju uzstādīšanas un barjeru novietošanas vietas. Jāņem vērā, ka barjeru novietošana ir dārgāks pasākums, bet tas efektīvāk nodrošina transporta kustības ierobežošanu.

Vēlams arī aizliegt kravas automašīnu iebraukšanu teritorijā, lai samazinātu sadzīves atkritumu izgāšanas iespējas.

2.2. Pārbaudīt, vai tiek ievēroti transporta kustības ierobežojumi.

Pēc aizlieguma zīmju un/vai barjeru novietošanas teritorijā, nepieciešams veikt iebraukšanas ierobežojumu ievērošanas regulāru kontroli. Īpaši liela uzmanība tam būtu jāveltī nedēļas nogalēs vasaras sezonas laikā, sakarā ar lielu atpūtnieku pieplūdumu karjera apkārtnē.

3.2.3. Teritorija attīrīta no sadzīves atkritumiem

1. Izvēkt sadzīves atkritumus no teritorijas

Teritorijā nav izvietotas atkritumu urnas, tādēļ tā ir būtiski piesārņota ar sadzīves atkritumiem, bet R daļā atsevišķās vietās ir izmesti celtniecības atkritumi. Biežāk apmeklētajās vietās uzkrājušās sadzīves atkritumu kaudzītes (skat. 10. pielikumu). Tas izraisa pakāpenisku eitrofikāciju un biotopiem neraksturīgu augu sugu ieviešanos, kā arī rada nepievilcīgu ainavu. Nepieciešams veikt atkritumu izvākšanu; iespējams iesaistīt dažādas sabiedrības grupas (slēpotāji, orientieristi, u.c.) talkās Ogres Zilo kalnu sakopšanai.

3.2.4. Labiekārtota teritorijas atpūtas infrastruktūra

1. Sakārtot taku tīklu teritorijā

Atpūtnieku pārvietošanās teritorijā izraisa zemesdzīves bojāšanu un, vietām, svešo augu sugu ieviešanos. Tas var apdraudēt aizsargājamo augu atradnes un aizsargājamus biotopus teritorijā, bet, sakarā ar to, ka Ogres Zilie kalni ir pievilcīga un bieži izmantojama atpūtas vieta, nebūs efektīvi mēģināt ierobežot atpūtnieku pārvietošanos, lai saglabātu teritorijas bioloģiskās vērtības.

Par efektīvāku metodi uzskatāma labiekārtoto atpūtas vietu ierīkošana (skat. zemāk) un, attiecīgi, taku tīkla sakārtošana tādā veidā, lai novirzītu atpūtnieku plūsmu no aizsargājamo augu atradnēm un bioloģiski vērtīgākiem biotopiem (teritorijas 142. kv. 2., 5. nogabali). Tas palīdzētu ievērojami samazināt rekreācijas slodzi.

2. Labiekārtot takas

2.1. Nostiprināt meža takas ar šķeldām.

Nepieciešams nostiprināt visas meža takas teritorijā ar šķeldām, lai pasargātu zemesdzīvi no nomīdīšanas. Šis pasākums ir lētāks, nekā koka laipu iekārtošana, pie tam šķeldu segumu ir vieglāk uzturēt. Prioritāra ir šī pasākuma izpilde Ogres pilsētas teritorijas daļā, kas ir pakļauta spēcīgai antropogēnai slodzei. Pēc seguma izveidošanas, nepieciešams to uzturēt.

Pasākuma izpildē vēlams iesaistīt sabiedrisko grupu – slēpotāju un orientieristu pārstāvjus, kas jau ir izveidojuši šķeldu segumu vairākām takām.

2.2. Ogres pilsētas teritorijas daļā uzstādīt soliņus un atkritumu urnas.

Soliņu un atkritumu urnu uzstādīšana gar meža takām intensīvi apmeklētājā Ogres pilsētas teritorijas daļā ir nepieciešama, lai dotu apmeklētājiem iespēju atpūsties un novērstu teritorijas piesārņošanu ar sadzīves atkritumiem. Vēlams apvienot soliņu un atkritumu urnu atrašanās vietas, lai novērstu atkritumu izmešanu soliņu tuvumā.

Urnām un soliņiem jābūt veidotiem no koka^{*}; izveidei iespējams piesaistīt Ogres meža tehnikumu (piedāvātie izcenojumi sniegti 7. tabulā 42 lpp.).

2.3. Ierīkot trepes stāvākajās osu nogāzēs.

Lai atvieglotu uzkāpšanu stāvajās osu nogāzēs, nepieciešams izveidot koka trepes, 12. pielikumā norādītajās vietās (paredzēta 6 trepju ierīkošana).

Ierīkojot trepes, ir iespējams arī samazināt augsnes eroziju šajās nogāzēs, jo būtisks tās cēlonis ir nostaigāšana bezsniega periodā. Trepju ierīkošanai izvēlētās nogāzes (izņemot nogāzi karjera A malā) ziemā tiek izmantotas slēpošanai, bet tās robežojas ar asfaltētiem ceļiem osu pakājē, un slēpot ir bīstami autotransporta kustības dēļ. Trepju ierīkošana padarīs slēpošanu neiespējamu, toties tiks izslēgta arī nelaimes gadījumu notikšanas varbūtība.

2.4. Iekārtot taku pastaigām ar suņiem.

Suņu klātbūtne bieži traucē teritorijas apmeklētājus, īpaši sportistus, tāpēc ir nepieciešams iekārtot vienu taku speciāli pastaigām ar suņiem un iezīmēt to. Orientējoša vienas zīmes cena norādīta 7. tabulā. Iespējamā takas iekārtošanas vieta parādīta 12. pielikumā. Arī šai takai nepieciešams izveidot šķeldu segumu, kā arī uzstādīt atkritumu urnas un soliņus.

2.5. Marķēt takas, kas tiek izmantotas izjādēm ar zirgiem.

Takas teritorijas R daļā ilgu laiku tiek izmantotas izjādēm ar zirgiem, un tām ir izveidojušies savi nosaukumi, piem., *Sudraba taka*. Vēlams iezīmēt šīs takas dabā, norādot to nosaukumus; orientējoša vienas zīmes cena norādīta 7. tabulā. Blīvais taku tīkls ir grūti kartējams, takas tiek veidotas no jauna, izstrādāti dažādi maršruti, par to atrašanās vietu un nosaukumiem nepieciešams konsultēties ar zirgu saimniecības īpašnieku Valdi Mangali.

Taku iezīmēšana jāveic vienoti, plāna ieviesējam pieņemot koncepciju par potenciālā dabas parka rekreācijas infrastruktūras objektu vizuālo izskatu un iezīmēšanai nepieciešamajiem materiāliem. Dabas aizsardzības plāna izstrādes darba grupa iesaka nekrāsot koku stumbrus un nepiestiprināt pie tiem zīmes ar naglām; zīmes jāpakarina vai jāizvieto uz mietiņiem, tāpat var izmantot ērti maināmas lentas.

* No koka veidotos infrastruktūras elementus nedrīkst krāsot, lai tie labāk harmonētu ar apkārtni. Iespējams apstrādāt tos ar koka dezinfekcijas līdzekļiem.

2.6. Atjaunot 1990-to gadu sākumā izveidoto apgaismojumu Ogres pilsētas daļā.

Vēlams atjaunot meža taku apgaismojumu Ogres pilsētas daļā, lai dotu Ogres pilsētas iedzīvotājiem iespēju atpūties un slēpot teritorijā arī ziemas vakaros, īpaši darbdienās, kad lielai daļai iedzīvotāju nav iespējas apmeklēt teritoriju dienas laikā. Iespējams izsludināt konkursu apgaismojuma atjaunošanai.

3. Labiekārtot slēpošanas un *snowboard* trases

3.1. Izveidot un uzturēt šķeldu segumu slēpošanas un *snowboard* trasēs.

Nepieciešams izveidot šķeldu segumu *snowboard* trasē un visās slēpošanas trasēs, jo slēpošanas aktivitāšu rezultātā tajās tiek ievērojami bojāta zemsedze, bet atsevišķās vietās uzsākusies augsnes erozija. Šķeldu seguma izveidei iespējams piesaistīt sabiedrības grupu pārstāvjus – sportistus. Nepieciešams uzturēt izveidoto šķeldu segumu.

3.2. Marķēt slēpošanas trases.

Lai atvieglotu slēpošanas sacensību rīkošanu Ogres Zilajos kalnos, ziemas sezonā vēlams veikt slēpošanas trašu iezīmēšanu, sadarbojoties ar slēpotāju pārstāvjiem.

Taku iezīmēšana jāveic vienoti, plāna ieviešanai pieņemot koncepciju par potenciālā dabas parka rekreācijas infrastruktūras objektu vizuālo izskatu un iezīmēšanai nepieciešamajiem materiāliem. Dabas aizsardzības plāna izstrādes darba grupa iesaka nekrāsot koku stumbrus un nepiestiprināt pie tiem zīmes ar naglām; zīmes jāpakarina vai jāizvieto uz mietiņiem, tāpat var izmantot ērti maināmas lentas. Orientējošas izmaksas skat. 7. tabulā.

3.3. Izvietot brīdinošas norādes vietās, kur slēpošanas trases šķērso gājēju takas.

Ziemas sezonā apmeklētāju drošībai nepieciešams izvietot brīdinošas norādes “*Uzmanību! Trase*” slēpošanas trašu un gājēju taku šķērsojuma vietās. Norādes jāpakarina vai jāizvieto uz mietiņiem. Orientējošas izmaksas 7. tabulā 42. lpp.

3.4. Aizvietot *snowboard* sportistu pašdarināto tramplīnu ar drošas konstrukcijas tramplīnu.

Snowboard sportistu izveidotais tramplīns teritorijā ir nedrošs un apdraud lietotāju veselību, tādēļ nepieciešama tā nojaukšana un aizvietošana ar drošas konstrukcijas tramplīnu. Ir ieteicams jauna tramplīna iekārtošanas darbos iesaistīt sportistu pārstāvjus.

4. Labiekārtot stāvvietas karjera apkārtņē un Tīnūžu ceļa malā

Teritorijas R daļā, karjera apkārtņē, notiek intensīva autotransporta kustība, it sevišķi vasaras sezonā. Ir stihiski izveidojušās vairākas nelabiekārtotas stāvvietas. Rezultātā tiek iznīcināta augsnes zemsedze, vietām uzsākusies augsnes erozija. Automašīnas tiek novietotas arī teritorijas Z daļā, Tīnūžu ceļa malā. Autostāvvietu

labiekārtošana nepieciešama, lai virzītu motorizētā transporta kustību Ogres Zilajos kalnos, samazināt meža zemsedzes bojāšanu un teritorijas piesārņošanu.

4.1. Labiekārtot divas stāvvietas Tīnūžu ceļa malā.

Nepieciešams izveidot atbilstošu cieto segumu Tīnūžu ceļa malā (divas vietas, skat. 12. pielikums), kur automašīnas tiek atstātas slēpošanas un orientēšanās sacensību laikā.

4.2. Labiekārtot divus stāvlaukumus uz R no karjera.

Nepieciešams labiekārtot divus lielākus stāvlaukumus uz R no karjera (skat. 12. pielikums), izveidojot cieto segumu. Stāvlaukumu tuvumā obligāti jāuzstāda tualetes; tās var būt sausās vai pārvietojamās. Vēlams apmācīt stāvlaukumu darbiniekus, lai tie varētu sniegt vienkāršu informāciju par teritorijas dabas vērtībām, infrastruktūru, kā arī iekšējās kārtības noteikumiem.

4.3. Iespējama divu stihiski izveidojušos stāvlaukumu labiekārtošana uz D un ZA no karjera.

Uz ZA un D no karjera ir stihiski izveidojušies divi stāvlaukumi (skat. 12. pielikums), kuri atrodas bioloģiski vērtīgu meža nogabalu tiešā tuvumā; transporta kustības regulēšanai un augsnes erozijas novēršanai ir pieļaujama šo stāvlaukumu labiekārtošana.

Šo stihiski izveidojušos stāvlaukumu apsaimniekošana atkarīga no plāna ieviešēja iecerēm. Iespējams veikt labiekārtošanu, vai arī slēgt piebraukšanu šiem stāvlaukumiem (skat. potenciālu zīmes "*Iebraukt aizliegts*" uzstādīšanas vietu 12. pielikumā). Nav pieļaujama stāvlaukumu atstāšana pašreizējā stāvoklī.

5. Labiekārtot apmeklētāju pulcēšanās vietas

5.1. Ierīkot sešas apmeklētāju atpūtas vietas.

Lai paaugstinātu teritorijas rekreācijas vērtību, vēlams ierīkot sešas apmeklētāju atpūtas vietas, 12. pielikumā norādītajās vietās. Ir paredzēta sekojošu atpūtas vietu ierīkošana:

a) atpūtas vietas ar lapenēm (divas). Lapenes vēlams veidot no koka^{*}; tām jābūt ne vairāk kā 5 m diametrā. Šajās atpūtas vietās nepieciešams uzstādīt galdus (viens katrā atpūtas vietā), soliņus (skaits var variēt atkarībā no lapenes konstrukcijas), atkritumu urnas (ne mazāk kā divas urnas katrā atpūtas vietā);

b) atpūtas vietas ar ugunsuru vietām (divas). Tām jābūt aprīkotām ar galdiem un soliņiem (2-3 galdi un attiecīgi 4-6 soliņi), atkritumu urnām (ne mazāk kā divas urnas katrā atpūtas vietā), kā arī ugunsuru vietām (viena ugunsuru vieta katrā atpūtas vietā). Ir kritiski jāizvērtē malkas piegādes iespējas ugunsuru vietām; ja tā nebūs iespējama, jāierīko atpūtas vietas bez ugunsuru vietām – skat. punktu **c**;

* No koka veidotus infrastruktūras elementus nedrīkst krāsot, lai tie labāk harmonētu ar apkārtni. Iespējams apstrādāt tos ar koka dezinfekcijas līdzekļiem.

c) atpūtas vietas ar galdiem un soliņiem (četras). Katrā atpūtas vietā jābūt 1-2 galdiem un attiecīgi 2-4 soliņiem, kā arī vismaz divām atkritumu urnām.

Galdu, soliņu, urnu un lapeņu izveidei iespējams piesaistīt Ogres meža tehnikumu (skat. orientējošas izmaksas 7. tabulā). Vēlams veidot koka šķeldu segumu atpūtas vietās, lai nepieļautu zemesdzes bojāšanu.

5.2. Ierīkot vienu nojumi slēpošanas un orientēšanās sacensību veikšanai.

Vēlams ierīkot vienu nojumi, lai padarītu ērtāku slēpošanas un orientēšanās sacensību veikšanu Ogres Zilajos kalnos. Aptuvenais nojumes diametrs – 10 m, vēlams pielietot videi draudzīgus materiālus. Nojumes tuvumā nepieciešams novietot tualeti (sausu vai pārvietojamo) – skat. 12. pielikumu.

5.3. Ierīkot vienu laukumu atpūtai ar bērniem.

Lai nodrošinātu apmeklētājiem iespēju teritorijā atpūsties ar bērniem, paredzēta viena bērnu laukuma ierīkošana 12. pielikumā norādītajā vietā. Ieteicams izmantot no koka veidotas konstrukcijas – šūpoles (2-3) un smilškastes (1-2) bērniem, kā arī 2-3 galdus ar, attiecīgi, 4-6 soliņiem – vecāku atpūtai. Laukumā nepieciešams novietot ne mazāk kā divas atkritumu urnas. Šo elementu izveidei iespējams piesaistīt Ogres meža tehnikumu (skat. orientējošas izmaksas 7. tabulā).

Laukuma tuvumā paredzēta tualetes uzstādīšana (sausā vai pārvietojamā tualete). Kā segums laukumā izmantojamas koka šķeldas.

5.4. Ierīkot trīs atpūtas vietas pie ūdens karjera apkārtnē.

Karjers ir iecienīta peldvieta, tāpēc ieteicams tā apkārtnē izveidot trīs atpūtas vietas pie ūdens, 12. pielikumā norādītajās vietās. Paredzēta sekojošu atpūtas vietu pie ūdens ierīkošana:

a) atpūtas vieta pie ūdens ar ugunsкура vietām (divas). Tās ieteicams aprīkot ar ģērbtuvēm (1-2 ģērbtuvēs katrā peldvietā), galdiem un soliņiem (2-3 galdi un 4-6 soliņi katrā atpūtas vietā), atkritumu urnām (vismaz divas urnas katrā atpūtas vietā) un ugunsкура vietām (viena ugunsкура vieta katrā atpūtas vietā). Gadījumā, ja malkas pievešana nebūs iespējama, no ugunsкура vietu ierīkošanas jāatsakās, jo ugunsкура dedzināšanai tiks izmantotas kritālas un koku zari, samazinot apkārtējo mežu bioloģisko vērtību.

Kā segums izmantojamas koka šķeldas. Šo atpūtas vietu tuvumā paredzēta tualesu uzstādīšana (skat. 12. pielikums);

b) atpūtas vieta pie ūdens bez ugunsкура vietas (viena). To ieteicams aprīkot ar 1-2 ģērbtuvēm, 2 galdiem un, attiecīgi, 4 soliņiem. Jānovieto vismaz viena atkritumu urna. Kā segums izmantojamas koka šķeldas.

Ir iespējams atpūtas vietu pie ūdens labiekārtošanai izsludināt konkursu.

5.5. Uzstādīt skatu torni.

Skatu torņa uzstādīšana paaugstinās teritorijas rekreācijas vērtību, dodot apmeklētājiem iespēju pārlūkot plašāku apkārtni. Vēlams izmantot videi draudzīgus materiālus un izvēlēties tādu torņa konstrukciju, kura pēc iespējas vairāk harmonētu ar

apkārtni. Torņa tuvumā nepieciešams novietot vienu atkritumu urnu; zemesdes bojāšanas novēršanai iespējams izmantot koka šķeldu segumu apkārt tornim.

3.2.5. Iedzīvotājiem un apmeklētājiem pieejama informācija par teritorijas dabas vērtībām un infrastruktūras elementiem, likumdošanas noteiktajās robežās

1. Uzstādīt 8 informācijas stendus

Nepieciešama vairāku informācijas stendu uzstādīšana, lai sniegtu apmeklētājiem informāciju par teritoriju. Paredzēta sekojošu stendu novietošana teritorijā un tās tuvākajā apkārtņē:

a) stendi ar informāciju par teritorijas atrašanās vietu (piebraukšanas ceļu attēlojums), dabas vērtībām, galvenajiem infrastruktūras elementiem, kā arī uzturēšanās noteikumiem (seši);

b) stends ar informāciju par teritorijas kultūrvēsturiskajām vērtībām (viens stends pilskalna atrašanās vietā);

c) stends ar informāciju par teritorijas ģeomorfoloģijas īpatnībām un to ietekmi uz dabas vērtībām (viens stends skatu torņa tuvumā).

Stendu potenciālās uzstādīšanas vietas attēlotas kartē (12. pielikums).

2. Sagatavot un izplatīt bukletus ar informāciju par teritoriju

Lai panāktu apmeklētāju saudzīgu attieksmi pret teritorijas dabas vērtībām un uzturēšanās noteikumu ievērošanu, vēlams izdot atbilstošus tematiskus bukletus. Iespējama arī bukletu izdošana par sinantropajām augu sugām; šis buklets būtu vairāk piemērots vietējo iedzīvotāju informēšanai.

Bukletus iespējams izplatīt ar vietējo bibliotēku, lielveikalu, Ogres novada domes palīdzību; kā arī novietot kastes ar bukletiem teritorijas informācijas centrā (skat. nākošo punktu).

3. Karjera apkārtņē ierīkot teritorijas informācijas centru

Ņemot vērā, ka karjera apkārtnē ir populāra atpūtas vieta, vēlams tā tuvumā ierīkot informācijas centru, kurā būtu uzstādīts viens informācijas centrs, izvietotas norādes uz galveno infrastruktūras elementu atrašanās vietām, kā arī pieejami bukleti par teritoriju. Informācijas centru labāk ierīkot karjera R krastā, vietā, kur pašlaik notiek iegūtā grants-smilts materiāla izvešana (skat. 12. pielikums).

4. Sniegt informāciju par teritoriju *Internet* tīklā, Ogres pilsētas preses izdevumos

Lai piesaistītu teritorijai atpūtniekus, vēlams regulāri sniegt informāciju par Ogres Zilo kalnu labiekārtošanu, kā arī tās dabas vērtībām; šādu informāciju iespējams publicēt *Internet* tīklā (Rīgas meža aģentūras, Ogres novada un Ikšķiles pilsētas ar lauku teritoriju mājas lapās), kā arī Ogres pilsētas un rajona preses izdevumos.

3.2.6. Uzturēta izveidotā teritorijas rekreācijas infrastruktūra

1. Regulāri pārbaudīt izveidotās infrastruktūras elementu stāvokli un uzturēt tos

Pēc dabas aizsardzības plānā aprakstīto infrastruktūras elementu ierīkošanas teritorijā, ir regulāri jāpārbauda to stāvoklis, nepieciešamības gadījumā labojot vai aizvietojošot sabojātus elementus ar jauniem.

2. Nodrošināt regulāru atkritumu izvākšanu no urnām, tualetu izvešanu

Nepieciešams regulāri izvākt atkritumus no uzstādītajām urnām; pretējā gadījumā to apkārtnē tiks piegrūžota ar sadzīves atkritumiem. Tāpat nepieciešams regulāri izvest sešas teritorijā novietotās tualetes.

3.2.7. Izstrādāta un pielietota kritēriju sistēma teritorijas dabas vērtību stāvokļa izmaiņu un piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes novērtēšanai

1. Izstrādāt biotopu un aizsargājamo augu atradņu stāvokļa novērtēšanas kritēriju sistēmu

Ir svarīgi kontrolēt teritorijas biotopu un aizsargājamo augu atradņu stāvokli, lai spriestu par tos ietekmējošajiem faktoriem. Nepieciešams izstrādāt noteiktus atradņu un biotopu stāvokļa vērtēšanas kritērijus, piesaistot attiecīgo nozaru speciālistus. Par iespējamajiem vērtēšanas kritērijiem dabas aizsardzības plāna izstrādes brīdī uzskatāmas aizsargājamo biotopu un augu sugu atradņu aizņemtās platības, kā arī augu sabiedrību sastāva izmaiņas un aizsargājamo augu indivīdu skaits populācijās.

2. Izstrādāt piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes novērtēšanas pasākumu sistēmu

Nepieciešams izstrādāt dabas aizsardzības plānā piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes vērtēšanas principus, lai varētu spriest par to piemērotību teritorijai un lietderību. Viens no vērtēšanas kritērijiem varētu būt aizsargājamo augu sugu atradņu un biotopu stāvoklis (skat. iepriekšējo punktu).

3. Veikt biotopu un aizsargājamo augu atradņu stāvokļa un apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitoringu

Saskaņā ar izstrādātiem vērtēšanas principiem, ir jāveic ikgadēja teritorijas apsekošana, novērtējot piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitāti, kā arī biotopu un aizsargājamo augu atradņu stāvokļa izmaiņas. Īpaša uzmanība jāpievērš aizsargājamo biotopu un mazskaitlīgo aizsargājamo augu sugu – zāļlapu smiltēnītes, Ruiša pūķgalves, smiltāju esparsetes – atradņu stāvoklim. Nepieciešamības gadījumā jāizstrādā jauni pasākumi.

4.2. IETEICAMĀIS TERITORIJAS ZONĒJUMS

Balstoties uz Ogres Zilo kalnu teritorijas dabas vērtībām, tajā nodalītas divas funkcionālās zonas:

1. Dabas lieguma zona. Tajā ieteicams iekļaut teritorijas dabiskos meža biotopus, potenciāli dabiskos meža biotopus, kā arī meža nogabalus, kur konstatētas pundurbērza atradnes. Dabas lieguma zonā nav iekļauta potenciālā dabas parka teritorija Ogres pilsētā.

2. Regulējamā režīma zona. Šajā zonā iekļaujama visa pārējā Ogres Zilo kalnu teritorija.

Funkcionālo zonu shēmas ietvertas 13. pielikumā. Funkcionālajās zonās ietilpstošo kvartālu un nogabalu saraksts sniegts 14. pielikumā. Atļauto un aizliegtu darbību saraksts funkcionālajās zonās sniegts teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā (5.4. nodaļa).

5. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA

5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI

Potenciālais dabas aizsardzības plāna ieviesējs – Rīgas pilsētas pašvaldības aģentūra “Rīgas meža aģentūra”.

Ieviešot dabas aizsardzības plānu, ieteicams sadarboties ar Ikšķiles pilsētas ar l.t. domi, Ogres novada domi, Ogres meža tehnikumu, kā arī plānā uzskaitīto sabiedrības grupu pārstāvjiem.

Ieteicams izveidot konsultatīvo padomi vienotas teritorijas apsaimniekošanas nodrošināšanai. Potenciālais konsultatīvās padomes sastāvs: Rīgas meža aģentūras, Ikšķiles pilsētas ar l.t. domes, Ogres novada domes, sabiedrības grupu pārstāvji.

Vides ministrijas pakļautībā esošā Dabas aizsardzības pārvalde pārrauga dabas aizsardzības plāna izstrādi un veicina to ieviešanu, iespēju robežās sniedz līdzfinansējumu plāna ieviešanas nodrošināšanai, vai kāda apsaimniekošanas pasākuma realizēšanai. Plāna ieviešanas kontrole ir Vides valsts inspekcijas un Reģionālās vides pārvaldes pārziņā.

5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA

Dabas aizsardzības plāna atjaunošana paredzēta 2010. gadā.

Plānu atjaunojot, nepieciešams ņemt vērā monitoringa rezultātus par Ogres Zilo kalnu teritorijas biotopu un aizsargājamo augu atradņu stāvokļa izmaiņām, kā arī piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitāti. Vajadzības gadījumā piedāvātie apsaimniekošanas pasākumi jākorrigē, vai arī jāizstrādā jauni pasākumi.

5.3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS

Pēc īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – dabas parka “Ogres Zilie kalni” izveides, nepieciešams attiecīgās izmaiņas iestrādāt teritorijas plānojumos, saskaņā ar Latvijas likumdošanu.

5.4. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTS

Sagatavots saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 17. panta 2. daļu

1. Šie noteikumi nosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas “Ogres Zilie kalni” zonējumu, individuālo aizsardzību un izmantošanu.

2. Īpaši aizsargājamā dabas teritorija “Ogres Zilie kalni” izveidota, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo biotopu, reto un aizsargājamo augu atradņu saglabāšanos, sabalansējot dabas aizsardzību ar teritorijas izmantošanu rekreācijai.

3. Dabas lieguma teritorijā ir spēkā īpaši aizsargājamo teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (MK noteikumi Nr. 415, 22.07.2003.), ja individuālajos noteikumos nav noteikts citādi.

4. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas “Ogres Zilie kalni” platība ir 309.9 ha. Teritorijas robežu apraksts, lūzumpunktu koordinātas un shēma ietverta šo noteikumu 1. pielikumā (4. pielikumā).

5. Teritorijā aizliegts pārvietoties ar mehāniskajiem transporta līdzekļiem, mopēdiem, motorolleriem ārpus šim mērķim paredzētajiem ceļiem, kurināt ugunsiskus ārpus speciāli šim mērķim iekārtotajām vietām, pastaigāties ar suņiem bez uzpurņa un pavadas.

6. Teritorijā aizliegts veikt zemes transformāciju, izņemot dabas aizsardzības plānā norādīto infrastruktūras elementu izvietojamā un iekārtošanai, pēc rakstiskas saskaņošanas ar Reģionālo vides pārvaldi. Infrastruktūras elementi izvietojami dabas aizsardzības plānā norādītajās vietās. Šo noteikumu 1. tabulā apkopoti dabas parkā izvietojamie un iekārtojami infrastruktūras elementi.

1. tabula

Dabas parkā izvietojamie un iekārtojami infrastruktūras elementi

Infrastruktūras elements	Ieteikumi elementa izstrādei un/vai iekārtošanai
automašīnu stāvlaukums	Segums - šķeldas
lapene	Materiāls – koks, līdz 5 m diametrā
galds	Materiāls - koks
sols	Materiāls - koks
atkritumu urna	Materiāls – koks, tilpums – 50 litri
ugunskura vieta	Ieteicams izmantot akmeņus
nojume	Materiāls – koks, līdz 10 m diametrā
sausā tualete/pārvietojamā tualete	Materiāls – koks/plastmasa
bērnu spēļu laukums	Segums – šķeldas, smiltis
šūpoles	Materiāls – koks un metāla elementi
smilšu kaste	Materiāls - koks
trepes	Materiāls - koks
skatu tornis	Materiāls – koks un metāla elementi
ģērbtuve	Materiāls – koks, līdz 3 metriem diametrā
peldvieta	Segums – smilts, grants

7. Teritorijā noteiktas divas funkcionālās zonas:

- 7.1. Dabas lieguma zona;
- 7.2. Regulējamā režīma zona.

Funkcionālo zonu shēmas šo noteikumu 2. pielikumā (13. pielikumā). Funkcionālajās zonās ietilpstošie meža kvartāli un meža nogabali atzīmēti šo noteikumu 3. pielikumā (14. pielikumā).

8. Dabas lieguma zona izveidota dabisko meža biotopu, potenciāli dabisko meža biotopu un pundurbērza atradnes aizsardzībai un saglabāšanai.

9. Dabas lieguma zonā ir aizliegts:

- 9.1. Veikt jebkādu saimniecisko un mežsaimniecisko darbību;
- 9.2. Veģetācijas sezonā rīkot masu sporta un izklaides pasākumus.

10. Dabas lieguma zonā atļauts:

- 10.1. Labiekārtot esošos meža ceļus un takas, dabas aizsardzības plānā norādītajās vietās un saskaņā ar dabas aizsardzības plānā aprakstītajiem pasākumiem;
- 10.2. Izvietot informācijas standus un norādes, dabas aizsardzības plānā norādītajās vietās un saskaņā ar dabas aizsardzības plānā aprakstītajiem apsaimniekošanas pasākumiem;
- 10.3. Veikt bīstamo koku nociršanu gar takām un ceļiem, atstājot nocirsto materiālu gar takām un ceļiem;
- 10.4. Izvēkt kritalu daļas, ja tās traucē pārvietošanos pa esošajiem meža ceļiem un takām, pārvietojot tās blakus ceļam vai takai;
- 10.5. Veikt meža ugunsdrošības pasākumus;
- 10.6. Nepieciešamības gadījumā veikt erozijas apturēšanas pasākumus;
- 10.7. Izvēkt atkritumus;
- 10.8. Ierobežot invazīvās augu sugas, saskaņā ar dabas aizsardzības plānā aprakstītajiem apsaimniekošanas pasākumiem.

11. Regulējamā režīma zona izveidota, lai nodrošinātu teritorijas dabas vērtību saglabāšanu un uzturēšanu, regulētu teritorijas rekreācijas slodzi.

12. Regulējamā režīma zonā aizliegts:

- 12.1. Veikt galveno cirti un rekonstruktīvo cirti;
- 12.2. Veicot kopšanas cirti, izcirst valdaudzes valdošās koku sugas kokus (izņemot augšanā atpalikušos, slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus), ja valdaudzes vecums pārsniedz:
 - 12.2.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadus;
 - 12.2.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadus;
 - 12.2.3. apšu audzēm – 30 gadus;
- 12.3. Cirst augošus kokus, kuru vecums pārsniedz:
 - 12.3.1. priedei – 140 gadus;
 - 12.3.2. eglei – 120 gadus;

- 12.3.3. bērzam – 100 gadus;
- 12.3.4. melnalksnim un apsei – 80 gadus;
- 12.4. Veģetācijas sezonā rīkot masu sporta un izklaides pasākumus, meža nogabalos ar augstu aizsargājamo augu sugu atradņu blīvumu (142. kv. 2., 5. nogabali);
- 12.5. Veikt pasākumus, kas nav aprakstīti dabas aizsardzības plānā, izņemot:
 - 12.5.1. veikt bīstamo koku nociršanu, atstājot nocirsto materiālu dabas parka teritorijā;
 - 12.5.2. izvākt kritalu daļas, ja tās traucē pārvietošanos pa meža ceļiem un takām, atstājot izvāktās kritalas dabas parka teritorijā;
 - 12.5.3. veikt meža ugunsdrošības pasākumus.

Pielikumu saraksts

Sabiedrības informēšana

- 1.1. pielikums. Informatīvās sēdes protokols
- 1.2. pielikums. Pirmās plāna izstrādes uzraudzības grupas sanāksmes protokols
- 1.3. pielikums. Otrās plāna izstrādes uzraudzības grupas sanāksmes protokols
- 1.4. pielikums. Trešās plāna izstrādes uzraudzības grupas sanāksmes protokols
- 1.5. pielikums. Ceturtās plāna izstrādes uzraudzības grupas sanāksmes protokols
- 1.6. pielikums. Pēdējās plāna izstrādes uzraudzības grupas sanāksmes protokols un pielikums sēdes protokolam.

Anketēšana

- 2.1. pielikums. Aptaujas anketas paraugs un saņemto atbilžu īss apkopojums
- 2.2. pielikums. Anketēšanas rezultāti grafikos un tabulās

Īpašuma tiesības

3. pielikums. Zemes īpašuma formu karte

Robeža

4. pielikums. Potenciālās ĪADT robežu apraksts, lūzumpunktu koordinātas un shēma

Kultūrvēsturiskās vērtības

5. pielikums. Teritorijas kultūrvēsturisko vērtību karte

Hidroloģija

6. pielikums. Hidroloģijas karte

Augu sugas

- 7.1. pielikums. Augu sugu atradņu kartēšanai izmantotais kvadrātu tīkls
- 7.2. pielikums. Teritorijas tipisko augu sugu saraksts
- 7.3. pielikums. Sinantropās augu sugas
- 7.4. pielikums. Reto un aizsargājamo augu sugu saraksts, dabisko meža biotopu indikatoraugu sugu saraksts
- 7.5. pielikums. Meža nogabali, kuros konstatētas retas un aizsargājamas augu sugas
- 7.6. pielikums. Kvadrāti, kuros konstatētas retas un aizsargājamas augu sugas

Dzīvnieku sugas

- 8.1. pielikums. Tipisko dzīvnieku sugu saraksts
- 8.2. pielikums. Retās un aizsargājamās dzīvnieku sugas

Biotopi

- 9.1. pielikums. Meža augšanas apstākļu tipu karte
- 9.2. pielikums. Teritorijas biotopu karte, pēc Latvijas Biotopu klasifikācijas
- 9.3. pielikums. Aizsargājamās platības potenciālajā dabas parkā

Traucējumi

10. pielikums. Antropogēnās slodzes visvairāk ietekmētās vietas

Apsaimniekošanas pasākumi

11. pielikums. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi
12. pielikums. Potenciālā dabas parka atpūtas infrastruktūra un plānotie labiekārtojuma elementi

Teritorijas zonējums

13. pielikums. Teritorijas funkcionālās zonas. Karte un shēma
14. pielikums. Teritorijas funkcionālās zonas. Tabula